

Info

bulletin Winshem

HISTORISCHE VERENIGING WINSUM-OBERGUM

december 2015 twintigste jaargang nummer 1

Het Aanleg 8 - 10 9951 SJ Winsum
tel. 0595-447010 / 0595-447015 / 0595-447020

Hoveniersbedrijf
H O L W E R D A

s t e r k
i n a l u w
t u i n w e r k

aanleg en onderhoud

Tel.: 0595 444555
Mobiel: 06 40287058

Freesialaan 3 9951 GL Winsum gn

v.Calker
Schildersbedrijf

*Allround applicatie
Oude en nieuwe technieken
Kleur-en verftechnische adviezen*

Winsum
0595-443486

Engelsman
Optiek & Auditiek)))

**Al 20 jaar uw vertrouwde adres
voor oog - en oorzorg.**

Hoofdstraat Obergum 8
9951 AH Winsum
0595-444069

info@engelsman-optiek.nl
www.engelsman-optiek.nl

November 2015 twintigste jaargang nummer 1
Dit informatiebulletin is een periodieke uitgave
van de Historische Vereniging Winsum-Obergum

In dit bulletin worden artikelen en berichten opgenomen met betrekking tot het werkterrein en de activiteiten van de vereniging, de ingestelde werkgroepen, individuele leden of derden. Een ieder, al dan niet lid van de vereniging, kan ideeën, suggesties en materiaal aanleveren op onderstaand redactieadres. De redactie zal beoordelen of het aangeboden materiaal voor plaatsing in aanmerking komt.

Dit bulletin verschijnt twee keer per jaar en wordt gratis aan de leden van de vereniging verstrekt.

*Voor niet-leden is het bulletin tegen betaling van €7,- per exemplaar verkrijgbaar bij:
C. Tersteeg, Freesiaalaa 30, 9951 GM Winsum*

Redactie:

J.A. Groothof
M. Meijer
T. van der Schoor
C. A. Tersteeg
J. Wicherts- van Dijken

Redactieadres:

Artikelen, materiaal, mededelingen of oproepen over de historie van Winsum-Obergum kunt u sturen naar:

J.A. Groothof,
Dahliastraat 8, 9951GG Winsum,
T: 0595-442127
E: j.a.groothof@planet.nl
Of naar: info@winshem.nl

Website:

www.winshem.nl

Bestuur:

B.J. Haak, waarnemend voorzitter
G. Frumau, secretaris
I. van der Molen-Huisman, penningmeester
C. Tersteeg
E. Visser

Kosten lidmaatschap: €22,50 per jaar, bij verzending per post €28,50 per jaar. Bij beëindiging van het lidmaatschap dient u dit vóór de verschijning van het Infobulletin nummer 1 van het volgende jaar kenbaar te maken bij de secretaris van de vereniging, G. Frumau, Westerstraat 20, 9951 BL Winsum

*Bankrelatie: ABN-AMRO Winsum
Rekeningnr. NL20ABNA0612336174*

ISSN 1386-1530

*Vormgeving: Tineke van der Schoor
Druk: DePrint, Winsum*

Woord Vooraf

In dit nummer opnieuw een artikel over de Sociëteit voor Onderlinge Bijstand in Gevallen van Brand. Tegen overtollig of te weinig water beschermen we ons met dijken, gemalen en sluizen, deze stonden centraal in de lezing door Johannes Lindenbergh van het Waterschap Noorderzijlvest. De gebeurtenissen volgden elkaar rap op in de Frans-Bataafse tijd, het verslag van de lezing daarover door Henk Boels vindt u vanaf pagina 10.

Op 20 juni 2015 vond op het nog immer braakliggende Boogplein een grootse voorstelling plaats over belangrijke gebeurtenissen in de geschiedenis van Winsum. Hoe verging het de Ripperda's, waarom is Winsum in brand gestoken in opdracht van de 'stadgers' en welke rol speelde Johanna, de tot nu toe onbekende dochter van de Ripperda's bij dit alles? Tijdens deze voorstelling konden de duizend opgekomen bezoekers zien hoe de Ripperda's de beeldenstorm in Winsum uitvoerden, en dat vervolgens de kloosterlingen verjaagd werden.

Maar, waar lag nu eigenlijk het voormalig klooster van Winsum? Alles wat tot nu toe daarover bekend is kunt u lezen in het tweede deel van het overzichtsartikel over het dominikanenklooster van Winsum.

Veel leesplezier gewenst,
De Redactie

Inhoud

<i>Sociëteit voor Onderlinge Bijstand in Gevallen van Brand (II)</i>	2
<i>Waterschap Noorderzijlvest, lezing J. Lindenbergh</i>	7
<i>Open Monumentendag 2015</i>	8
<i>Benoeming ereleden</i>	9
<i>Afscheid bestuurs- en redactieleden</i>	9
<i>Groningen in de Bataafs-Franse tijd, lezing H. Boels</i>	10
<i>Doudestieds</i>	13
<i>Reconstructie van het Dominicanenklooster</i>	14
<i>Johanna Ripperda, de vlam van Winsum</i>	21
<i>Jaarverslag 2014</i>	22
<i>Verslag Algemene Ledenvergadering 24 maart 2015</i>	23

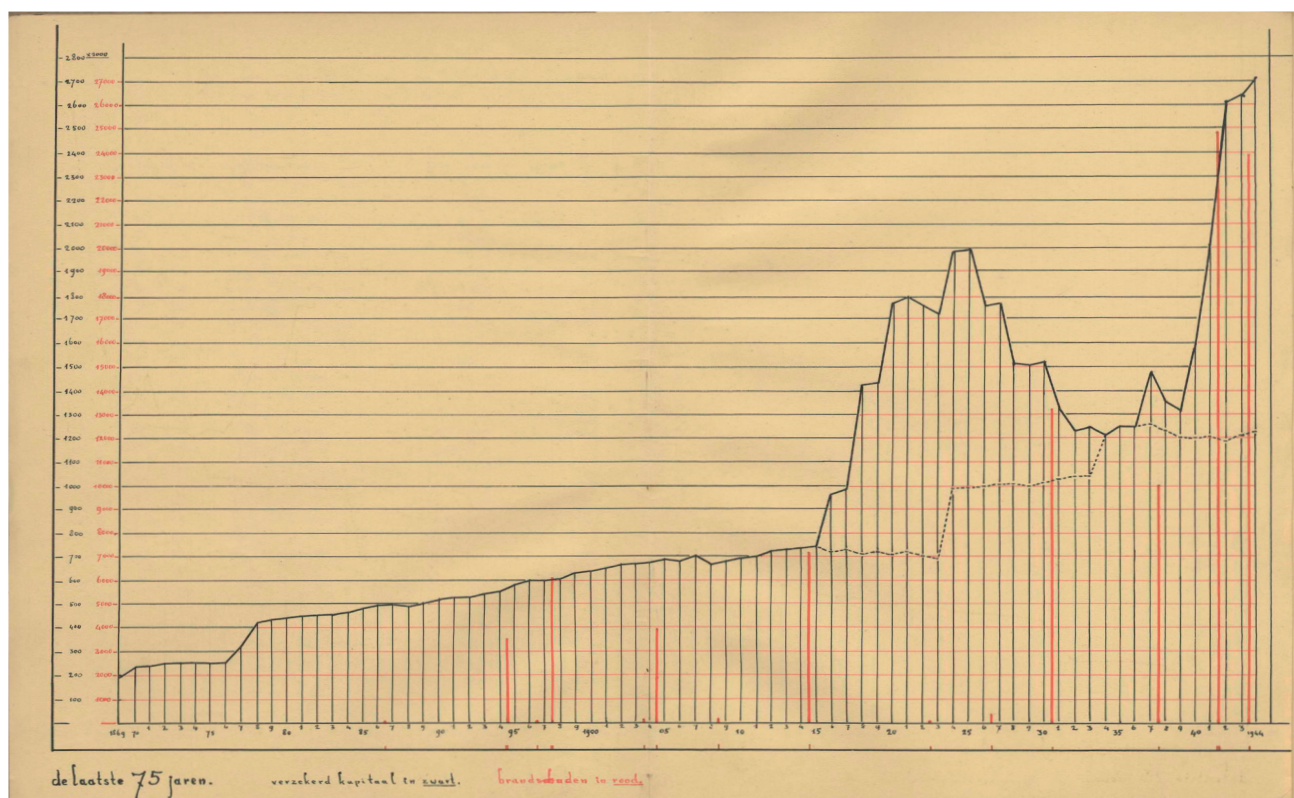
DE SOCIETEIT VOOR ONDERLINGE BIJSTAND IN GEVALLEN VAN BRAND (deel II)

Ter gelegenheid van het 150-jarig bestaan van de Sociëteit voor Onderlinge Bijstand in gevallen van Brand (SOBGB) schreef de heer Bruins, zoon van de toenmalige boekhouder van de Sociëteit, een 'Kort Overzicht' van de geschiedenis. In 2012 verscheen hierover het eerste artikel, waarin ik ontstaan en oprichters van de Sociëteit heb geïntroduceerd¹. In deze tweede bijdrage staat het kapitaal van de Sociëteit centraal. De tekst van het Kort Overzicht wordt gepresenteerd, aangevuld met korte observaties en toelichtingen mijnerzijds.

HET KAPITAAL

In dit deel van het overzicht geeft Bruins een beeld van de financiële ontwikkeling van de SOBGB, aan de hand van enkele grafieken. Om de hand te leggen op deze afbeeldingen was wel enig speurwerk nodig, aangezien ze niet waren opgeslagen bij het Kort Overzicht². Gelukkig trof ik ze aan ingeplakt in het Notulenboek 1892-1946³, samen met een afschrift van het gehele Kort Overzicht.

Tineke van der Schoor

Grafiek 1. Ontwikkeling verzekerd kapitaal SOBGB

“Wat betreft de groei van het verzekerd kapitaal der Sociëteit kan worden opgemerkt dat dit in of nog voor 1796 reeds de f70.000,- voorbij, in ±1802 f130.700,- was en volgens besluit der algemene vergadering op 1 Juni 1828 met maar eventjes 25% stijgt door algehele verhoging met 1/4^e gedeelte. Daar echter dergelijke sommen weinig indruk maken is er een grafische voorstelling van de verzekerde kapitalen gedurende de laatste 75 jaren. Enige toelichting kan echter de grafiek niet ontberen.

1870

Het verzekerde kapitaal, voorgesteld op de 2e woensdag in Mei der verschillende jaren, is in 1869 nog beneden f200.000,- en groeit dan volgens de zwarte lijn aanmerkelijk door een algehele verhoging “met een vijfde gedeelte der thans ingeschreven waarde van ieder geassureerd perceel invoegde dezelve in het protocol op heden zijn geregistreerd”. (11 Mei 1870)

1876

In de algemene vergadering op 10 Mei 1876 wordt besloten niet over te gaan tot een uitkering van 2% der verzekerde waarden wegens het stijgen van het evenredig aandeel in de kas tot 6%, doch de verzekerde panden te verhogen met 25% der in het protocol geboekte waarde.

1877

Den 30e Mei 1877 wordt besloten in een buitengewone vergadering de verzekerde bedragen alle met 25% te verhogen. Zelfs is toen ter tafel gebracht het voorstel de percelen met 50% omhoog te brengen, doch dit voorstel vond slechts instemming bij 12 % der aanwezige leden.

1886

Den 27e Juni 1886 lijdt onze Sociëteit de derde brand-schade sinds haar bestaan aan de brandschuur van de steenfabriek “Actief” van H.W. Wierda. Groot was ze niet. De directie bepaalde de vergoeding op f5,-.

1907

De Sociëteit groeit volgens de voorstelling vrij geleidelijk, doch daalt in het boekjaar 1907/1908 toen een 10-jaarlijkse herschatting veel verlagingen teweeg brengt (85% der verwaarborge panden worden lager getaxeerd)

1915

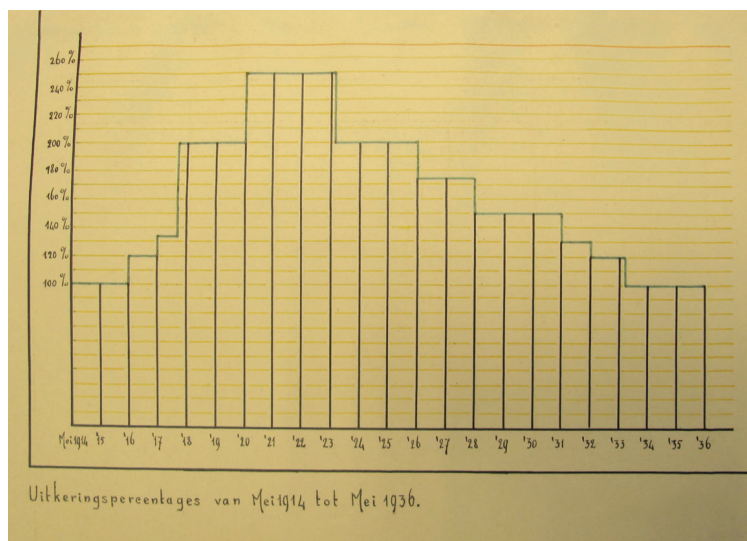
In de eerste Wereldoorlog neemt het verzekerd bedrag enorm toe door de hoge uitkeringspercentages bij brand-schaden, die toen stegen tot 250% van de waarden zoals ze geboekt waren in het protocol. Door tweemaal gehouden herschattingen, waarvan de eerste in 1923 valt (des betreffend besluit in de Alg. Verg. op 9 Mei 1923) en de tweede in 1933 wordt gehouden, wordt de geboekte waarde dermate opgevoerd dat toen (zomer 1933) geen percentages boven de geboekte waarde behoeften te worden uitgekeerd. (We zien dan ook geboekte waarde (stippellijn) en werkelijk verzekerd bedrag samenkomen.)

1936/37

In boekjaar 1936/37 echter vindt in verband met de toenmaals gesloten herverzekering een verhoging plaats van 18% wat het volgende jaar terug wordt gebracht op 10%.

1939/40

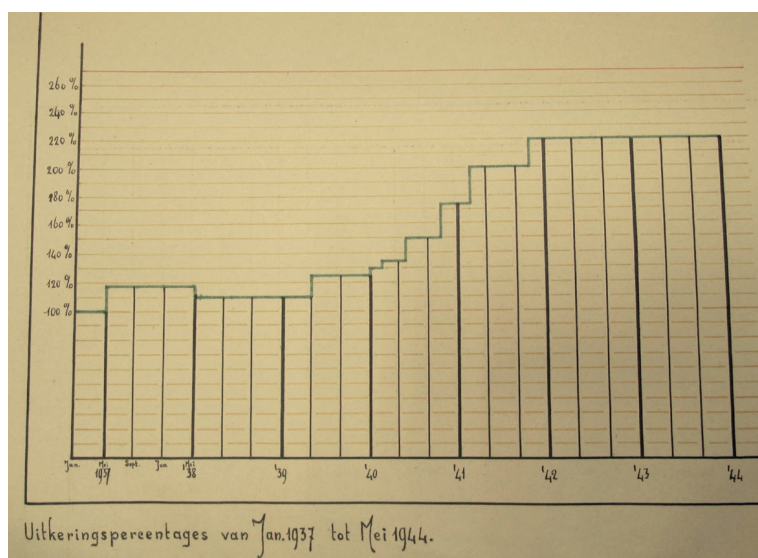
Door de oorlogstoestand, waarin Europa zich andermaal gedompeld zag, terwijl men nog niet dat prijzenpeil terug had van voor de eerste Wereldoorlog, werd door de directie in 1939/40 het uitkeringspercentage verhoogd. Met tussenpozen van soms enkele maanden moest wegens stijging van de prijzen op materialen dat nog ettelijke keren worden verhoogd, zodat de uitkering thans 220% bedraagt.

Grafiek 2. Uitkeringspercentages van mei 1914 tot mei 1936

Een goed overzicht van het stijgen van de uitkeringspercentages krijgt men bij het beschouwen van de andere grafieken, waarvan de eerste betrekking heeft op de oorlog 1914/1918 en haar maximum te zien geeft na de oorlog nl. in 1921/1922. (Zie grafiek 2)

De tweede grafische voorstelling geeft de verhogingen aan gedurende de huidige oorlog. Dat reeds in 1937 een verhoging tot stand kwam ligt, zoals gezegd, aan het feit dat de toenmalige herverzekering dit wenselijk maakte. (Zie grafiek 3)

Grafiek 3. Uitkeringspercentages van jan. 1937 tot mei 1944

VERZEKERDE OBJECTEN

Bruins gaat in op enkele opvallende aspecten van de dekking van de verzekering. Huizen waren tot 1851 bijvoorbeeld niet verzekerd, alleen ‘schuren en hutten’.

“Eigenaardig is dat volgens het eerste Reglement “de betrekkinge of hulpe der Sociëteit zich niet verder uitstrekt dan tot de Schuren en hutten der verzekerde boerenplaatsen (Tichelschuren daaronder begrepen), tenzij er onder de leden mochten zijn die Stulpschuren of lange huizen bewonen, welke geheel worden getaxeerd”.

Dit is veranderd met de algehele herziening van 1851, toen ook de gelegenheid werd geopend voorbehuizingen bij de Sociëteit te verzekeren. Hiervan is toen vrij algemeen gebruik gemaakt.

Reeds eerder (in 1833) probeerde men ook losse goederen te verzekeren. Een commissie zou de wijzigingen in het Reglement voorbereiden “doch aan hun zijn zovele hinderpalen in de weg gekomen dat zij hunne loopbaan, aan het doel beantwoordende, niet hebben kunnen volvoeren”.

Tenslotte kwam het plan voor den dag om 50% van de brandschaden, geleden gedurende de winter, uit te keren voor losse goederen. 80% van de aanwezigen bleken hiertegen, zodat het plan geen doorgang vond. Nu is de bepaling in het Reglement opgenomen, dat losse goederen in de Eenrummer brandkas voor losse goederen verzekerd dienen te zijn. Thans bestaat ook de gelegenheid om via de Soc. zich te verzekeren tegen molestschade en stormrisico.”

BRANDPREVENTIE

Vervolgens gaat Bruins in op de preventie van brand en de diverse maatregelen die de SOBGB daarvoor invoerde.

“De voorzorgsmaatregelen hebben altijd al een grote plaats ingenomen. Aanvankelijk beperkten zich die tot het vormen van een fonds om dagelijkse onkosten te bestrijden en om brandcatastrophen op te vangen. Verder werd aan directeurs het recht gegeven ten alle tijde de verzekerde panden te bezichtigen “en verminderingen aan dezelve bevindende ook de taxatie mogen verminderen”.

Al gauw kwam controle door een bode op stallantaarnen, die in genoegzame hoeveelheid - men was kennelijk nog bang voor ‘t gebruik van vetkaarsen en tuitlampen! - aanwezig moesten zijn en steeds in goede staat zijn. Lang is deze eminente maatregel blijven bestaan. Zeker zal bij enkele van U de herinnering aan de vrees voor het “lanteernkereltje” zijn overgebleven.

Later, toen het elektrische licht kwam, en bleek dat de Maatschappij van Laagspanningsnetten de leidingen niet voldoende nakeek - gezien de brandschade in 1935 in

Uithuizermeeden - werden vanwege de Sociëteit zelve de elektrische installaties in de gebouwen onderzocht.

Ook sinds meer dan 50 jaren heeft de hooibroei-inspectie - en later ook de korenbroeicon-trole - de volle aandacht van de directie.

Verder is sedert lange tijd geregeld onderzoek op bliksem-

Auto met gasgenerator (foto Per Museum)

afleiders, terwijl in 1920 een besluit genomen werd waarbij alle deelnemers die een bliksemafleider bezaten of aanlegden een 1/2% van de geboekte waarde der percelen kregen uitgekeerd. Het gevolg hiervan was dat in 1920/21 25 deelnemers samen ruim f1400,- in de wacht sleepten. Deze maatregel werkte verder nog zo effectief dat later nog 25 deelnemers een afleider aanlegden en vergoeding daarvoor ontvingen. Als verdere voorzorgsmaatregel kan nog genoemd worden dat ook stookplaatsen aan de goedkeuring van de directie zijn onderworpen.

De allerlaatste tijd bracht mee onderzoek naar de deugdelijkheid van electriciteits-opwekkingsmolens. De grote gevaren, verbonden aan een gasgenerator, maakten het noodzakelijk auto's te voorzien van een dergelijke installatie niet in verzekerde panden toe te laten”.

PROBLEMEN MET DE PENNINGEN

Bruins verhaalt vervolgens over een oude kwestie, waarin Klaas Egberts Zijlema een bedrag uit de kas had geleend en niet in staat bleek deze terug te betalen.

“Kijken we nog eens om naar het fonds, dan blijkt dat het met die penningen niet altijd pluis was.

“Vervolgens is door Klaas Egberts Zijlema te kennen gegeven aan de directeurs dat het hem niet mogelijk was om de obligatie te zijnen laste groot f625,- af te lossen, welke heden zou moeten worden afgelost volgens onderhandse opzage, door hem vertekend, stellende K.E. Zijlema tevens voor om aan hem gemelde som te laten behouden tot Mei 1825 als wanneer hij dan de gemelde som voor de halfscheid zoude aflossen en voor de overige halfscheid voldoende borgen zoude stellen”. (Notulen der Alg. Verg. op waarsch. 27 Mei 1824)

En in het verslag van de vergadering op 11 Mei 1825:

“Aangezien K.E. Zijlema verklaarde aan zijn belofte bij de vorige rekening gedaan niet te kunnen beantwoorden, is bij meerderheid van stemmen besloten, dit niet te vervolgen”. Enzovoorts.

*Kapitaal en rente zijn verrekend in den jare 1852, na 27 jaar dus, toen Zijlema reeds lang uit de Sociëteit was en te Winschoten woonde.**

Het is geen wonder dat reeds in 1827 besloten werd voor het toen aanwezige kasgeld landspapieren te kopen, wat men nog enige keren herhaalde, totdat in 1837 definitief werd besloten

ter vorming van het fonds uitsluitend Staatsobligaties aan te schaffen.”

Genoemde Klaas Egberts Zijlema was een zoon van Egbert Freerks, één van de oprichters van de Sociëteit. Klaas is geboren in 1790. Bij zijn huwelijk in 1812 met Amke Polman is hij landbouwer van beroep. In een brief van burgemeester Hopma uit 1835 blijkt dat landbouwer Klaas Zijlema de werkgever is van Kornelis P. Haan¹. Hij woont dan nog in Winsum, op de boerderij Oldenzijl. Volgens Carla Alma, Noorderbreedte 1999² is hij de laatste eigenaar/bewoner van deze boerderij.

Na het overlijden van zijn vrouw Amke Hindriks Polman in 1848 vindt in 1849 een boedelscheiding plaats. In de Groninger Archieven bevindt zich een acte van deze boedelscheiding.

De boerderij Oude Zijl met 42 bunder land valt aan Klaas toe. In 1852 wordt de boerderij aan de oud-koopvaardijkapitein Petrus Ebels verkocht, Klaas is dan 62. Blijkbaar is dit een geschikt moment om de oude rekening met de Sociëteit te vereffenen. Het bedrag van fl. 625 staat gelijk met een hedendaags bedrag van circa € 6.250,-. Dit kon Zijlema kennelijk pas voldoen na de verkoop van de boerderij, immers hij beschikt dan over voldoende contant geld

Klaas verlaat vervolgens de gemeente Winsum. Hij overlijdt zes jaar later in Oosterwijtwerd, op 23-03-1858. Volgens de akte (Overlijdensregister, akte nr. 21) is hij op dat moment dagloner.

NIEUWE INSCHRIJVINGEN

Het volgende deel van de tekst behandelt hoe de Sociëteit omging met nieuwe inschrijvingen, een ingewikkelde problematiek.

“Bij nieuwe inschrijvingen evenwel was het niet billijk dat die deelnemers van de voordelen van het fonds zouden genieten terwijl de oude deelgerechtigden dit kapitaal bijeen

gebracht hadden. Dit heeft men van den beginne af aan ingezien en de later bekende “evenredige aandelen in de kas” werden eerst omslachtig beschreven als volgt:

“dat hij van die verhogingen zo veel procento in eens betale, dat hij met de overige leden, zijnde van dezelfde taxatie, als dan de zijne is, even veel in de kas der Societeit brenge, zo dan in dezelve word bevonden” (artikel 5).

Daar in het begin een 1/2% premie per jaar werd ingebracht moest het evenredig aandeel snel stijgen en eventuele nieuwe deelnemers werden daardoor afgeschrikt zich aan te sluiten. Het is dus waarschijnlijk dat die 1/2% premie slechts enige jaren is geheven, temeer daar geen brandschade is geleden gedurende de eerste 18 jaren. Van uitdelingen aan de leden voor 1822 weten we natuurlijk niets, terwijl we omtrent de jaarpremie tot die tijd steeds zullen blijven gissen.

Van 1822 tot 1905 is er evenwel, en dit is bekend wegens aanwezigheid van notulenboeken, nooit één enkele omslag geheven, daar tegenover staan zelfs uitkeringen aan de leden!:

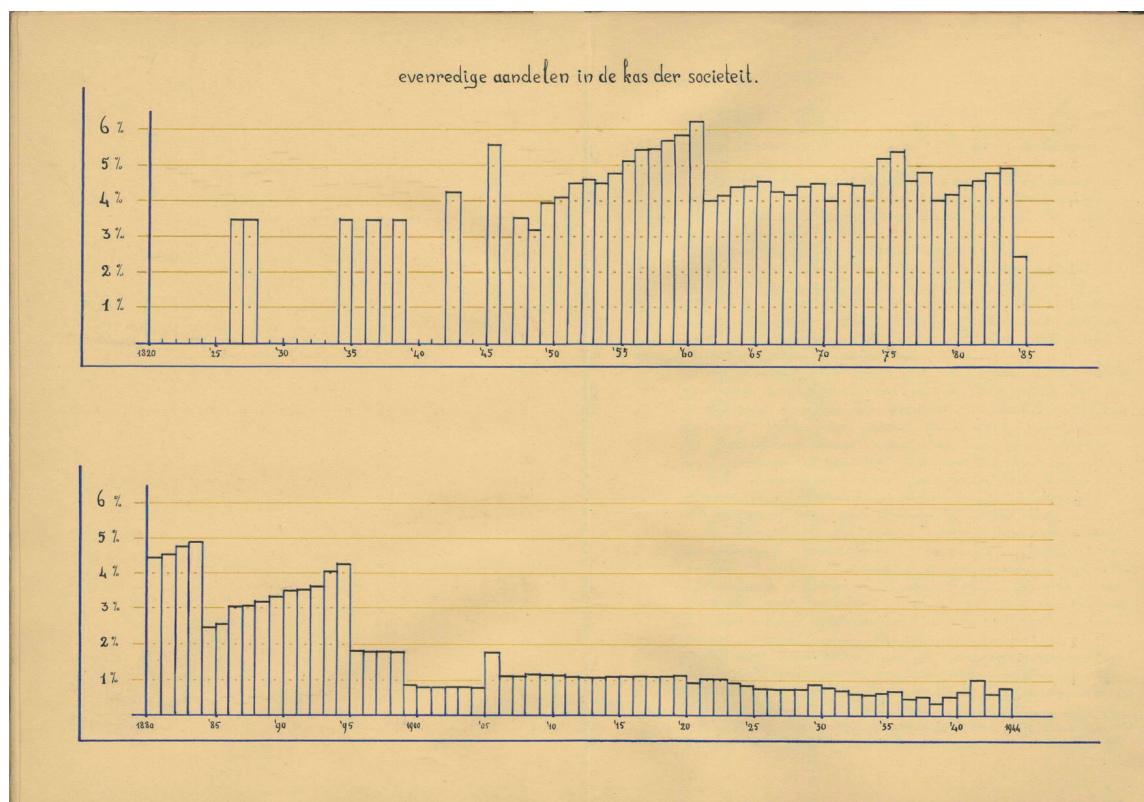
1861 - 2.32%

1883 - 2.50%

1894 - 2.00%

Dat ondanks het feit dat er geen premie werd geheven gedurende een 83-jarige periode en in die tijd driemaal een uitkering werd gedaan aan de leden komt door de zeer weinige branden die de Societeit toen heeft geleden (6 branden van betekenis!) èn door het grote bezit.

Een goed overzicht van het fonds der Societeit krijgt men door dit t.o.v. het totaal ingeschreven bedrag te beschouwen. Daartoe is het evenredig aandeel in de kas der Societeit grafisch voorgesteld gedurende de jaren 1820 - 1944.

Grafiek 4. Evenredige aandelen in de kas der sociëteit

In de eerste tijd zijn de gegevens vrij onvolledig. Dit komt omdat toentertijd niet alle jaren een nieuwe inschrijving of verhoging voorkwam, waarvan de inleg ons gegevens voor de grafiek zou kunnen verstrekken. Bovendien lijken de percentages tot 1840 niet erg betrouwbaar daar ze allen precies 3 1/2 zijn; toch zal dit ongeveer de stand der kas weergeven. De plotselinge dalingen, steeds volgende op een regelmatige stijging, hebben verschillende oorzaken, o.a.

- wegens brandschaden in de jaren 1846, 1899, 1906,
- wegens uitkeringen aan de leden in 1861, 1884, 1894, en
- wegens algehele verhogingen in 1870, 1877 en 1878.

Een snelle stijging had plaats in 1905 wegens een omslag. Na 1906 blijft het fonds ongeveer even hoog en kan geen brandschaden meer opvangen. Opgemerkt kan nog worden dat gedurende de oorlogen het evenredig aandeel is uitgedrukt in % van de geboekte waarde der percelen en dus tonen deze cijfers soms meer dan 2 maal te grote waarden t.o.v. het werkelijk verzekerd bedrag."

HERVERZEKERING

Een kleine organisatie als de Winsumer Sociëteit is kwetsbaar, vandaar dat in 1921/1922 besloten werd toe te treden tot een herverzekering. Dit besluit liet overigens wel erg lang op zich wachten, eerste voorstellen hiertoe waren al gedaan in 1836!

"In 1921/1922 besloot men eindelijk toe te treden tot een herverzekering waardoor men hoge omslagen hoopte te vermijden, temeer daar de Sociëteit toen 250% uitkeerde en het fonds slechts klein was. (Voorstellen daartoe waren reeds o.a. in 1836 en 1914 gedaan.)

In 1929 scheidde men zich van de "nationale onderlinge

brandherverzekering" af om met Uithuizermeeden de 'Onderlinge Brandherverzekerings Maatschappij voor Noordelijk Groningen'" op te richten. (Deze bestaat nog.) In de huidige oorlog kon echter wegens het uitkeringspercentage schadevergoedingen nodig zijn, waartegen een hoge omslag zelfs niet opgewassen zou zijn. Het vormen van een reserve naast het fonds leek wenselijk, ware het niet dat de winstbelasting hier praktisch een stokje voor stak. (Afdracht van 1/3 gedeelte!) Daarom sloot men zich aan bij de Nationale Onderlinge Brand Herverzekering te Beilen, op welk voorbeeld Uithuizermeeden zich eveneens daar herverzekerde. Thans zijn alle polissen zo herverzekerd dat het risico der Sociëteit maximaal f16.000,- bedraagt. Het eigen risico is als voorheen herverzekerd met Uithuizermeeden.

Keren we nu nog even naar de eerste grafiek terug met het oog op de branden, dan blijkt dat er gedurende de eerste 50 jaren 1 brandschade geleden is; gedurende de tweede 50 jaren zijn er 2 branden geweest; in de derde periode van 50 jaren zijn het 16 branden die een beroep deden op de onderlinge saamhorigheid der deelnemers. Bovendien zien we nog dat in de laatste 3 jaren bijna evenveel is uitgekeerd als in alle voorafgaande jaren samen. (Slechts ± f4000,- minder!)

De Vereniging heeft deze laatste branden glorieus overleefd, zodat we thans het 150-jarig bestaan kunnen vieren van de Sociëteit van Onderlinge Bijstand in Gevallen van Brand."

In opdracht van de directie,

D. Bruins

Zo besluit dhr. Bruins zijn overzicht van de geschiedenis van de Sociëteit voor Onderlinge Bijstand in Gevallen van Brand te Winsum.

1. Tineke van der Schoor, 'Kort Overzicht Sociëteit Onderlinge Bijstand in Gevallen van Brand', in *Infobulletin Winshem* 17 nr. 1 (2012)

2. GA, inv. nr. 382-9, Kort overzicht van de Sociëteit van Onderlinge Bijstand in Gevallen van Brand te Winsum bij het 150-jarig bestaan, uitgebracht in de Jaarlijkse Algemene Vergadering op 10 mei 1944

3. GA, inv. nr. 382-4, Sociëteit van Onderlinge Bijstand in Gevallen van Brand te Winsum, Registers houdende notulen en jaarverslagen, 1892-1946

4. Anneke Pieterman, 'Enkele aspecten van armenzorg in Winsum tussen circa 1795 – 1835', in *Infobulletin Winshem* 15 nr. 1 (2010)

5. H. Lintsen (red.), *Geschiedenis van de techniek in Nederland, de wording van een moderne samenleving 1800-1890*, deel 4, Zutphen 1995

6. Joh. Huitsing, 'Een beklembrief voor de boerderij Kolhorn', in: *Infobulletin Winshem* 16 nr. 3 (2011)

7. Carla Alma, 'Oldenzijl, 'onder den kloekslag' van Winsum', *Noorderbreedte* 1999, www.noorderbreedte.nl, laatst geraadpleegd op 13 november 2015

Waterschap Noorderzijlvest

Lezing Johannes Lindenberg

“Ik had u graag willen overtuigen waarom u had moeten stemmen voor de waterschapsverkiezingen, maar vorige week was ik hier niet...” Zo opende de heer Lindenberg zijn lezing in Zalencentrum de Hoogte. Het aanwezige publiek –zo’n 30 mensen- lacht begripend.

Verslag Guus Frumau

Het was een week na de provinciale staten- en waterschapsverkiezingen, dus voor de verkiezingscampagne kwam deze lezing – inderdaad - iets te laat. Maar iedereen begreep dat deze lezing niet over de waan van de dag zou gaan. De waterschappen zijn de oudste overheden van ons land en Lindenberg gelooft in het nut van de waterschappen. Ondersteund door heldere sheets schetste Lindenberg het ontstaan en het belang van de waterschappen.

‘het is van belang dat er een overheid is met waterbeheer als primaire taak’

Het waterschap is niet alleen een uitvoeringsorganisatie, wat vaak wordt gedacht. Het waterschap is een overheid met een beleidstaak en eigen middelen die uit de waterschapsbelastingen verkregen worden. Dat het waterschap een overheid is, betekent dat het ook rechtsmiddelen heeft om besluiten af te dwingen. Het betekent ook dat de waterschappen zich aan het publiek hebben te verantwoorden. “Dit zijn de voornaamste redenen dat er waterschapsverkiezingen zijn. Dit is waarom u vorige week had moeten gaan stemmen!”

Er wordt wel eens geopperd dat waterbeheer wellicht ook bij de provincie ondergebracht zou kunnen worden. Maar, waarschuwt Lindenberg, vanuit het Rijk is er altijd een tekort aan middelen. Daarom is het toch van belang dat er een overheid is met waterbeheer als primaire taak.

Er volgden al gauw veel vragen uit de zaal. Dit leverde een levendige interactie met het publiek op. Hiervan een impressie.

Er kwam een vraag uit de zaal over de rol van het waterschap bij dijkversterkingen in verband met mogelijke aardbevingschade als gevolg van de gaswinning. Lindenberg: “Hoe dat precies moet, weten we niet, maar we denken te kunnen profiteren van de kennis in de markt.”

Hoe worden de kosten van dijkversterking gedekt? Lindenberg: “Het waterschap betaalt de helft van de kosten. Tot voor kort betaalde het rijk alle kosten en zorgde het waterschap voor het beheer. Er wordt ook een deel bekostigd vanuit aardbevingsgelden van de NAM, voor werkzaamheden die noodzakelijk zijn vanwege de bevingen.”

Er volgt een vraag over het schoonhouden van sloten. Waarom controleert het waterschap niet altijd overal? Lindenberg: “Het doel is de waterhuishouding zo goed mogelijk te laten functioneren met zo min mogelijk kosten. Daarom voeren we selectieve controles uit. Niet alle sloten zijn even belangrijk.

Toch sturen we soms wel 3000 brieven per jaar om mensen te bewegen tot het schoonmaken van hun sloten.”

Er wordt gevraagd of er in de toekomst bij wateroverlast ook waterberging in de buurt van Winsum komt. Lindenberg: “Aanvankelijk hadden we een gebied bij Onderdendam en Stitswerd op het oog, maar nu is alle berging van ons waterschap bij het Leekstermeer geconcentreerd.”

Er volgden meer vragen uit de zaal, maar uiteindelijk kwam Lindenberg weer terug op het verhaal over dijkversterkingen. Momenteel voert men metingen uit. Er zitten sensoren in de dijk bij het Lauwersmeer, bij de Eemshaven, bij Delfzijl en bij het Eemskanaal. “De beving van Huizinge was goed te zien. De dijk wipte op en viel terug in de oorspronkelijke staat.” “Hoeveel?”, luidt een vraag uit de zaal. “Ongeveer 2 mm...”, is het antwoord.

‘De beving van Huizinge was goed te zien. De dijk wipte op en viel terug in de oorspronkelijke staat’

Met name de bevingen en de bodemdalingen hield de zaal bezig. Lindenberg weidde daarom uit over het zogeheten peilbesluit van 2007/2008. Veel aanwezigen herinnerden zich dat moment. Het idee van het peilbesluit was dat het peil van Winsum/ Baflo als uitgangspunt werd genomen en dat er dus in Winsum amper een verandering van waterpeil had moeten zijn. Er volgde een verbaasde uitroep uit de zaal: dat verschil was er wel! Lindenberg licht nader toe: Het lukt nooit om het waterpeil over het hele Winsumerdiep van Fraamklap tot Schaphalsterzijl na een peilbesluit constant te houden.

Nog tot na tienenvolgen er vragen uit de zaal, waaruit kan opgemaakt dat deze materie zeer leeft onder het aanwezige publiek. Het was een interessante en levendige bijeenkomst.

OPEN MONUMENTENDAG 2015

THEMA KUNST EN AMBACHT

Tineke van der Schoor

De Historische Vereniging Winsum-Obergum heeft ook dit jaar in samenwerking met de gemeentelijke Erfgoed-

commissie de organisatie van de Open Monumentendag 2015 op zich genomen. Deze vond plaats in het weekend van 12 en 13 september. Het thema was dit jaar **Kunst & Ambacht** in en rond monumenten.

Ambachtslieden en kunstenaars leverden in het verleden een grote bijdrage aan het interieur en exterieur van borgen, kerken, boerderijen en burgermanshuizen, maar ook aan fabrieksgebouwen of openbare gebouwen. Hierbij kunt u denken aan stuc-, metsel- en timmerwerkers, hoveniers, wand-schilders, tegelbakkers, meubel-, stoelen- en mandenmakers, glas-in-loodwerkers, stoffeerdere, klokken- en serviesmakers, zilversmeden, wagenmakers, en kostuumontwerpers.

In Winsum toonden kunstenaars en beoefenaars van verschillende ambachten hun kunsten en vaardigheden in de Nicolaaskerk te Obergum. Daarnaast opende verschillende galleries in Winsum hun deuren, zoals Galerie Reitdiep, Anja de Vos-Bullinga, en Galerie Pieper.

Het pand Westerstraat 1 was opnieuw opengesteld, waar de enthousiaste eigenaar belangstellenden vertelde over de vondsten die hij bij de restauratie heeft gevonden. De gevonden Delfts blauwe tegeltjes waren nu onderdeel van een informatieve tentoonstelling over Delftsblauwe motieven. Daarnaast was een schiemanwerker aanwezig, die vele voorbeelden van het touwvlechten kon laten zien.

In de Synagoge kon het publiek tenslotte kennis nemen van een fraaie fototentoonstelling met als thema 'Bruggen'.

Volop ambachten in de Obergumer kerk

Jacques Tersteeg en Jan Venhuizen benoemd tot ereleden

Na jarenlange inzet traden Jacques Tersteeg en Jan Venhuizen vorig jaar terug als bestuursleden van de Historische Vereniging Winsum-Obergum.

Beide heren waren vanaf de oprichting in 1995 nauw betrokken bij de vereniging. Jacques was lange tijd behalve voorzitter ook het gezicht en het brein van de vereniging. Zijn erudiete bijdragen in het Infobulletin getuigden van een ongevenaarde passie voor de (plaatselijke) geschiedenis.

Jan Venhuizen heeft 19 jaar lang als algemeen adjunct in het belang van onze vereniging veel werk verricht. Met zijn grote bestuurlijke ervaring was Jan een belangrijke pijler waarop onze vereniging kon steunen.

Foto: Waarnemend voorzitter Joop Haak feliciteert Jan Venhuizen.

Redenen genoeg voor het huidige bestuur om beiden heren het erelidmaatschap van de Historische Vereniging te verlenen. Bij de benoeming was Jacques helaas om gezondheidsredenen niet aanwezig.

Afscheid van Cees de Ranitz, Hilde Bolhuis en Hans Huitsing

Op 12 oktober werd door bestuur en redactie feestelijk afscheid genomen van bestuursleden Cees de Ranitz en Hilde Bolhuis en redactielid Hans Huitsing.

Zij hebben zich vele jaren lang ingezet voor de vereniging. Cees de Ranitz was samen met Jacques Tersteeg een van de oprichters van de Historische Vereniging. Hij heeft bijna 20 jaar lang verscheidene functies vervuld, zo was hij jarenlang secretaris. Hilde Bolhuis is vijf jaar als bestuurslid actief geweest.

De redactie van het Infobulletin kon tien jaar lang rekenen op de bijdrage van Hans Huitsing. Hij was trouw deelnemer aan de redactievergaderingen en verzorgde jaarlijks de werving van de advertenties. Bovendien heeft hij diverse artikelen en foto's voor het Infobulletin aangeleverd. Ook konden wij altijd rekenen op zijn grote kennis van mensen en gebeurtenissen in Winsum. De redactie zal zijn inbreng zeer missen.

Van boven naar beneden: Joop Haak bedankt Cees de Ranitz, Hilde Bolhuis en Hans Huitsing

Groningen in de Bataafs-Franse tijd

Lezing Henk Boels

Verslag Jan Groothof

Henk Boels begint zijn lezing met het vertonen van twee afbeeldingen die het begin en het einde van de Franse tijd in ons land verbeelden. Het eerste plaatje laat de vrijheidsboom zien, opgericht op de Grote Markt in Groningen in 1795 met in top de rode hoed, teken van de vrijheid. De tweede afbeelding laat zien het vertrek van de Franse troepen uit Delfzijl in 1814. Tussen deze twee gebeurtenissen speelt zich de Bataafse Republiek en de overheersing door de Fransen zich af.

Na de “burgeroorlog” tussen de Oranjegezinden en de patriotten in de Republiek der Verenigde Nederlanden verlaat stadhouder Willem V begin 1795 het land en vlucht naar Engeland. De patriotten roepen de Bataafse Republiek uit. De Bataafse revolutie geldt als een “fluwelen revolutie”, een omwenteling die zonder bloedvergieten verloopt.

DE BATAAFSE REPUBLIEK

Allereerst werd een “comité revolutionaire” gevormd waar in representanten gekozen werden. Opmerkelijk was dat iedereen mocht stemmen. Daarvoor werden representanten gewoon benoemd door de adel, de jonkers in de provincie. Ook werden meteen de “heerlijke rechten” afgeschaft, zoals het benoemen van schoolmeesters, predikanten, de zijlvesten en de collatoren.

Een bekende Groninger die als representant gekozen werd, was Geert Reinders. Hij werd lid van het provinciaal bestuur en tevens redger van Winsum, Obergum en Baflo. Later is hij ook nog in het parlement gekozen.

In onze streken werd het gewest gevormd door de stad Groningen en de Ommelanden, gewoonlijk aangeduid als Stad en Lande. Er moest een nieuw bestuur worden gevormd en meteen ontstond er een grote strijd tussen de Stad en de Ommelanden, zoals de gewesten Oldambt en Westerwolde. De Stad wilde vooral zijn eigen zaakjes blijven regelen en ook de andere gewesten waren niet bereid om veel van hun invloed over te dragen. De discussie over het nieuwe bestuur begon in 1795 en in 1798 was er nog niets besloten.

In Den Haag werd de Nationale Vergadering gehouden, dit was het eerste Nederlandse parlement, met dertig verschillende groepen. De verschillen daartussen waren groot. Sommigen waren voorstander van meer eenheid maar wilden tegelijk de macht in eigen kring houden; een soort federalisme. Tot die tijd hadden alle gewesten hun eigen soevereiniteit en zij wilden dat graag zo houden. Ieder wilde zijn eigen grondwet houden die dan wel meer op elkaar afgestemd moest worden,

De Vrijheidsboom op de Grote Markt in Groningen

kortom men kwam er niet uit, met als gevolg dat er met Franse hulp een staatsgreep werd gepleegd, .

Er ontstond een eenheidsstaat en in de Stad Groningen werd in 1798 een intermediair administratief bestuur ingesteld dat alle bevelen vanuit Den Haag diende uit te voeren. Dat bestuur bestond uit twaalf leden die benoemd werden door Den Haag. Degenen die in dat bestuur plaats wilden nemen of stemrecht wilden uitoefenen moesten een eed afleggen waarin ze verklaarden een afkeer te hebben van het stadhouderschap, de aristocratie, de regeringsloosheid en het federalisme. Het was alles of niets. Niets betekende dat je geen ambt mocht bekleden en stemrecht uitoefenen. Alles ging op de schop.

De oude verdeling in provincies moest verdwijnen en er kwam een indeling in departementen. Groningen, Friesland en Drente werden samengevoegd tot het departement van Westereems met als hoofdplaats Leeuwarden. In de oude indeling van provincies bleef nog een commissie over die voorlopig de financiën moest regelen. Dit duurde tot 1802. In wezen waren er twee besturen. De ene in Leeuwarden en de andere was de commissie van financiën in Groningen. Bovendien moest er een nieuwe grondwet komen en men bedacht dat in 1798 in Groningen een plaatselijke commissie moest worden ingesteld, een soort gemeentebestuur dat bestond uit 5 personen. Die commissies moesten ook de stemmingen organiseren, de belastingen, waterstaat en het onderhoud van de wegen. Daarbij kwamen ze vaak in conflict met de kerspels. Bovendien ontvingen die besturen geen geld en kregen ze een uitkering uit de Ommelander kas. Het bestuur in Winsum was nr. 8. Een gemeente met 1816 inwoners, bestaande o.a. uit Adorp/Harsens Sauwerd, Zuidwolde, Noordwolde en Wetsinge. Obergum had ook een eigen gemeente, 1858 inwoners die bestond uit Obergum, Ranum, Maarslag, Maarhuizen, Mensingeweer, Baflo, Tinallinge en Rasquert. Bovendien werd de rechterlijke organisatie aangepast.

HET BATAAFS GEMEENEBEST

In 1801 ontstond onder grote Franse druk het Bataafs Gemeenebest, in feite een vazalstaat van Frankrijk en dat had tot gevolg dat de gewesten hun soevereiniteit moesten inleveren.

De Fransen namen de macht over en waren vanaf dat moment de baas. Aanvankelijk veranderde er niet veel. Bestuurlijk kon de Republiek in eerste instantie op dezelfde voet verder gaan al moesten de Franse belangen wel gehonoreerd worden. Langzaam maar zeker veranderde er het een en ander want de Fransen waren niet erg overtuigd van de Nederlandse steun en vonden dat het land toch anders bestuurd worden. De Franse invloed nam hand over hand toe.

HET KONINKRIJK HOLLAND

In 1806 werd Nederland een koninkrijk onder leiding van Koning Lodewijk Napoleon. De broer van keizer Napoleon Bonaparte werd hierheen gestuurd om de Nederlanden wat meer in het Franse gareel te krijgen. Het ging de keizer echter te langzaam en ook verweet hij zijn broer dat hij teveel “verhollandst” was. Lodewijk moest in 1810 aftreden en Napoleon nam zelf de leiding over. Hij had bij zijn vertrek nog wel zijn zoon Lodewijk II als opvolger benoemd maar dat was meer symbolisch.

ANNEXATIE DOOR FRANKRIJK

Het Koninkrijk Holland bestond niet meer en ons land werd onderdeel van het Franse rijk. De Nederlanden werden vanaf dat moment centraal aangestuurd vanuit Frankrijk. Napoleon stond zelf aan het hoofd en legde de uitvoerende macht in handen van de departementen, onderdepartementen, kantons en gemeenten die allemaal weer onderverdeeld waren in allerlei raden.

Vanuit Parijs kwamen de “missives”, brieven, over de meest uiteenlopende onderwerpen, waar wel van werd verwacht dat de zaken zo snel mogelijk werden uitgevoerd. De “maires”, burgemeesters, werden er soms horendol van. Ook was het de bedoeling dat langzamerhand de Franse taal werd in gevoerd

in het bestuur, rechtspraak en onderwijs. De correspondentie met Parijs ging uiteraard in het Frans.

VERANDERINGEN IN DE FRANSE TIJD

Tijdens de Franse overheersing werden op allerlei terreinen veranderingen doorgevoerd. Een nieuwe verschijning was de *notaris*. Winsum heeft er twee gehad, onder andere de heer Hendrik van Bolhuis.

Napoleon was ook van plan om de *infrastructuur* van zijn rijk grondig aan te pakken. Hij vond het belangrijk dat mocht er ergens wat aan de hand zijn, het leger zo snel mogelijk naar de brandhaard verplaatst zou kunnen worden. Zo waren er wegen van de eerste klas, de tweede klas etc. In die plannen was ook voorzien een tweede klas weg, nr. 19, van Parijs via Groningen naar Delfzijl. Dit in het kader van de marinehaven die Delfzijl ooit moest worden. De verbinding werd pas onder Koning Willem I gerealiseerd.

De *politie* werd gereorganiseerd. Er kwamen veldwachters en gendarmen die vooral moesten toezien op de smokkel. Het waren Franse oud-militairen die opereerden in groepjes van 5 a 10 man die gevreesd werden door de burgers.

Ook de *burgerlijke stand* werd ingevoerd. Was het eerst zo dat huwelijken en daaruit geboren kinderen geregistreerd werden in kerkelijke archieven, nu werd dat door de overheid overgenomen en kregen de kinderen een vaste achternaam.

Wat ook ingevoerd werd was de *censuur*. Er verscheen maar één krant en wel de staatskrant, waarin de regelingen en verordeningen per departement vermeld werden. Iedere andere krant moest voor het verschijnen voorgelegd worden aan een censor. Elk departement had er een. Elk blad en elk boek moest van te voren gecontroleerd worden.

De *belastingen* werden sterk verhoogd. Van de staatsobligaties werd nog maar 1/3 van de waarde uitgekeerd. Veel kerkelijke en liefdadigheidsinstellingen en particulieren hadden hun inkomsten daarin belegd en liepen zo een groot deel van hun inkomsten mis.

Sleutels van de stad Groningen voor Napoleon

Het *onderwijs* ging geheel op de schop. Er kwam één keizerlijke universiteit en het hoofd daarvan was een soort minister van onderwijs. Ook werden de meeste universiteiten opgeheven behalve Groningen en Leiden. In plaats van de Latijnse scholen moesten er lycea komen. Het lager onderwijs, dat in vergelijking met Frankrijk heel goed was ontsprong de dans. Er mocht niets aan veranderd worden. Wel werd het toezicht op de scholen verbeterd en moesten de nieuwe onderwijzers examens afleggen voordat ze voor de klas mochten. Zittende onderwijzers werden daarvan vrijgesteld omdat ze nog “gehecht waren aan het oude”....

Het plan was om de *katholieke kerk* in ere te herstellen en de andere nominaties te verenigen in één protestantse kerk, georganiseerd in consistories. Bijkomend

verschijnsel was wel dat in de overgangsfase veel predikanten geen salaris hebben gekregen en werd er armoede geleden in de pastorieën. Uiteindelijk is het plan niet doorgegaan, het is in een bureaula blijven liggen.

Ook de *gezondheidszorg* werd verbeterd. Artsen moesten worden opgeleid en mochten zich overal vrij vestigen.

HET BELEG VAN DELFZIJL

Vervolgens wordt de blik gericht op Delfzijl. Het einde van de Franse tijd kwam in zicht en Delfzijl was het laatste bastion van de Fransen. Het was in het verleden de bedoeling om er een marinehaven van te maken. De wallen en bastions waren aangelegd en er was een bezetting van Franse soldaten, die nu belegerd gingen worden.

Dat moest gebeuren met Kozakken, Pruisische troepen, de Nederlandse troepen, 2900 man, een paar Engelse oorlogsschepen en een regiment Zwitsers. De Kozakken waren in 1813 al weg omdat ze totaal niet geschikt waren voor een belegeringsoorlog, de Pruisische troepen waren ook al gauw verdwenen; bleven over de Nederlandse troepen. Ze waren slecht

gekleed, ondervoed en bovendien slecht bewapend. Ze bestonden grotendeels uit een burgerwacht onder leiding van Marcus Bus of boeren uit de omgeving die met hun gereedschap opgeroepen waren om te komen vechten.

De legermacht in Delfzijl bestond uit 1600 man: Fransen, Zwitserse troepen, gendarmen en veteranen, en 16 à 17 kanonneerboten.

Garde d'honneur Groningen

Napoleon had wel de dienstplicht ingevoerd maar bovendien huurde hij troepen erbij, zoals hier een bataljon Zwitserse soldaten. De Fransen stonden onder leiding van kolonel Montfroid, 45 jaar, die een lange militaire carrière achter de rug had. Hij had met Napoleon de nodige veldtochten meegemaakt en was uiteindelijk in Delfzijl gestationeerd. Dit had mede te maken met zijn overvloedig drankgebruik. Uiteindelijk bleek dat de troepen die Delfzijl in wilden nemen daartoe niet bij machte waren en dat de troepen binnen de grenzen van Delfzijl niet in staat waren uit te breken om de vijand te verslaan. De hele omgeving was al platgebrand, de aanvoer van voedsel liep spaak, kortom er was sprake van een patstelling. Uiteindelijk werd het een kwestie van onderhandelingen die leidden tot de overgave van Delfzijl (het laatste garnizoen) en de Fransen mochten met opgeheven hoofden en "slaande trom" vertrekken. Het garnizoen kreeg toestemming om te vertrekken en met een vrijgeleide terug te keren naar Frankrijk. In Lille werd het legerijt ontbonden.

Het vertrek van de Franse troepen uit Delfzijl in 1814

Zo was het vroeger in Winsum

Sinds kort is er een Facebookpagina over Winsums verleden: *Zo was het vroeger in Winsum*. Actieve leden hebben al vele prachtige foto's geplaatst. De pagina is aangemaakt door Regina Pol en staat open voor alle geïnteresseerden. Heeft u een account op Facebook? Wordt dan zeker lid van deze leuke pagina!

Eerste uitbreiding Winsum

Jan Groothof

De bovenstaande foto is genomen in de tijd dat de eerste uitbreiding van Winsum plaatsvond. De Wigbolt Ripperdastraat en de Kloosterstraat zijn al bebouwd en ook het begin van het Winsumerdiep. De straat en het trottoir liggen er al, nu de huizen nog.

Helemaal links op de foto zien we de werkplaats van aannemer Groeneveld. De Reitdiepstraat ligt er ook al wel maar daar moeten de huizen ook nog gebouwd worden.

Door de bomen is een stukje van openbare lagere school nog zichtbaar.

RECONSTRUCTIE VAN HET DOMINICANEN- KLOOSTER VAN WINSUM

Aflevering 2

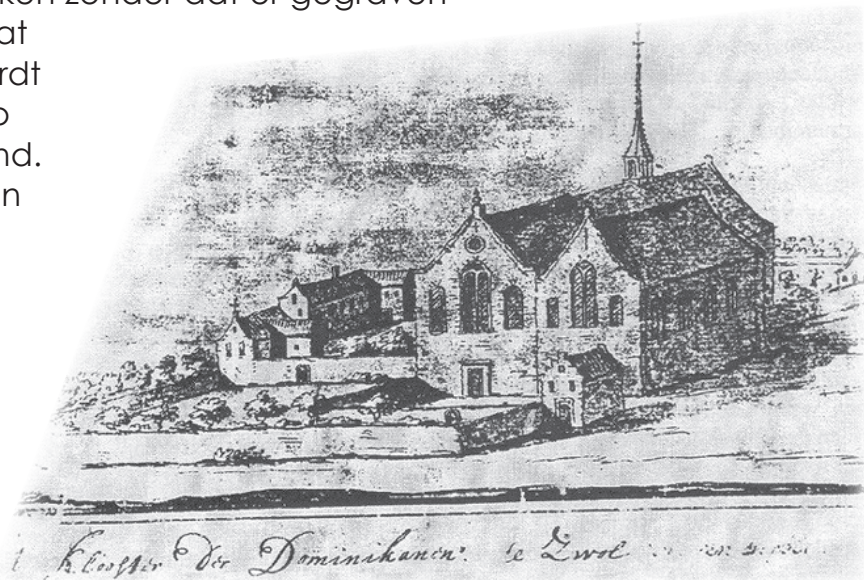
De archeologische en historische reconstructie van de mogelijke locatie(s) van het kloostercomplex heeft tot doel om het met radar te onderzoeken terrein bij benadering aan te geven. Het geplande grondradaronderzoek is in staat objecten als bouwrestanten (funderingen, muren ed.) in de ondergrond van dit terrein zichtbaar te maken zonder dat er gegraven hoeft te worden. Met een apparaat ter grootte van een grasmachine wordt de ondergrond tot circa 3 meter diep langs vastgestelde meetlijnen gescand. Het resultaat wordt op exacte kaarten vastgelegd, die vervolgens vergeleken kunnen worden met de resultaten van eerder uitgevoerd archeologisch en/of historisch onderzoek. In deze tweede aflevering wordt ingegaan op het onderzoek van Halbertsma in Winsum. Tweede onderwerp is de aanleg van riolering en de daarmee verbonden opgravingen in de Molenstraat. Het artikel besluit met een poging tot reconstructie van de locatie van de kloostergebouwen.

Jacques Tersteeg

INLEIDING

1949: ARCHEOLOOG HALBERTSMA

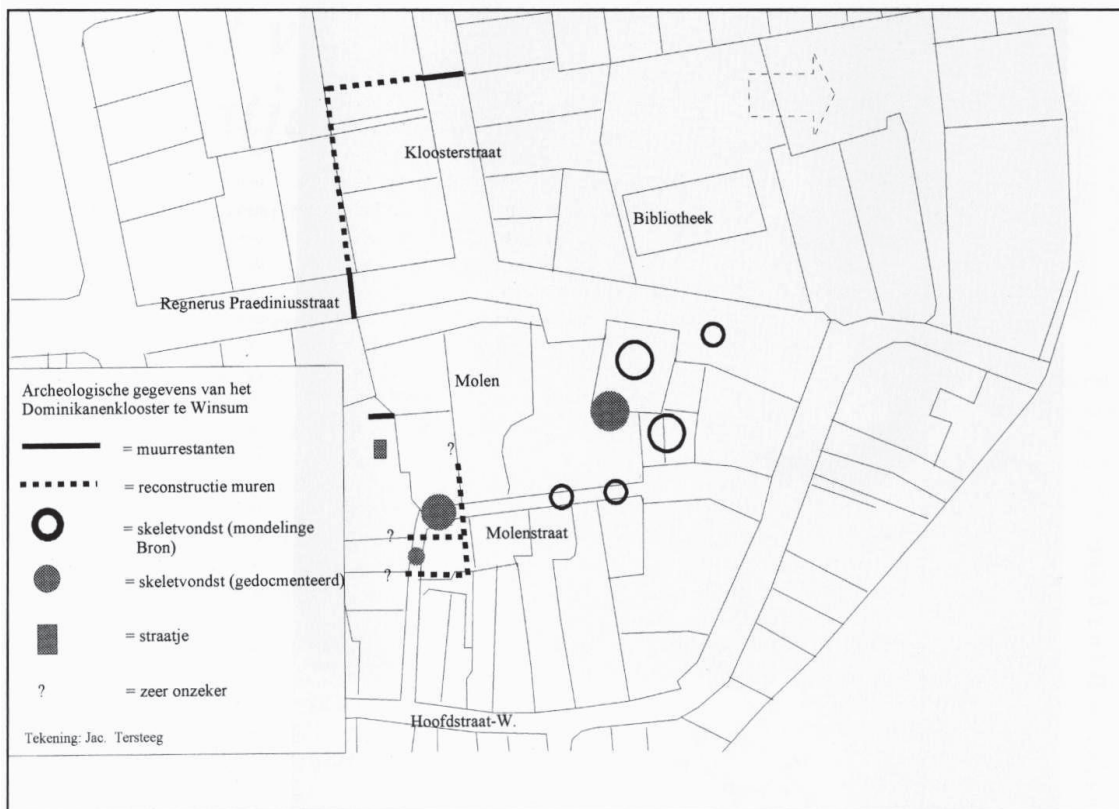
Op 28 mei 1948 bericht H. Halbertsma, medewerker van het Archeologisch Instituut van de Rijksuniversiteit Groningen, na een telefoontje van de Winsumse huisarts Mansholt, in een dagrapport, opgesteld na een bezoek aan de woning van molenaar Nienhuis (perceel 115) in de Molenstraat, waar men een nieuwe scheidsmuur aan het optrekken was (tegen perceel 118 van manufacturier Damminga, huidige Bruna), dat op ca. 160 cm. diepte 6 skeletten waren aangetroffen. Eén

Afbeelding 1: *Schets van de Dominicanenkerk te Zwolle*

van deze skeletten was in de richting noord-zuid begraven, de overige vijf in de richting west-oost. Tijdens het bezoek van Halbertsma bleken de skeletten reeds te zijn 'verdwenen'. Wel zouden er nog vijf schedels in omloop zijn. Eén ervan was in het bezit gekomen van de schoolarts Jac. van den Hoorn, die het exemplaar echter weigerde af te staan aan het Archeologisch Instituut. De overige vier schedels waren met onbekende bestemming afgevoerd.

Enkele maanden later, op 22 september 1948, maakt dezelfde Halbertsma in een tweede dagrapport melding van een vondst van zeven skeletten achter het huis van molenaar Nienhuis. Bovendien weet hij dan te melden dat reeds in 1937 of 1938, bij de bouw van het huis van manufacturier Jac. Damminga, skeletten en enkele urnen waren gevonden. De schedels hadden ds. Nolle gekregen (die ten tijde van het rapport in Indië verbleef), de urnen had aannemer Groeneveld in bezit gehouden. Toen Halbertsma de familie Groeneveld met een bezoek verderde, bleek men alleen nog in het bezit van een goud-geel

Afbeelding 5: Kaartje van vondsten en aanwijzingen t.a.v. het klooster tot omstreeks 1997.

geglazuurde 16de-eeuwse pot (met drie voetjes, ronde tuit en twee oren). De familie wenste geen afstand te doen van deze pot.

Tijdens dit bezoek vernam Halbertsma ook dat de vijf schedels, die blijkens zijn eerste bezoek in mei gevonden waren en waarvan er toen één in bezit was van schoolarts Van den Hoorn, alle vijf bij Van den Hoorn berustten. Na overleg met Van den Hoorn mocht Halbertsma er twee mee naar Groningen nemen, twee andere waren door Van den Hoorn reeds toegezegd aan prof. Van der Ven van het Tandheelkundig Instituut te Groningen. Eén schedel bleef in het bezit van Van Hoorn.

Tenslotte vernam Halbertsma dat er in de tuin van de familie Speerstra, Molenstraat 8, een oude grafzerk moest liggen. De vorige bewoner van dit huis, slager G. Harkema, zou volgens Speerstra de plaats van de zerk precies kunnen aanwijzen. Van een voorgenomen onderzoekje, waaraan Speerstra zijn medewerking toezegde, is het toen niet gekomen.

Een derde maal rapporteert Halbertsma in oktober 1949, dus ruim één jaar later. Na een telefoontje van gemeentesecretaris D. Timmer begeeft hij zich per trein naar Winsum, waar in de Molenstraat zelf een nieuwe riolering wordt aangelegd. In de van noord naar zuid lopende arm van de straat werden op 160 cm. diepte skeletten aangetroffen, die alle in noordoostelijke richting waren begraven. Ook in het van oost naar west lopende deel van de straat werd één skelet gevonden, gelegen in west-oost richting. Helaas waren ook nu weer alle skeletten weggehaald. Halbertsma mocht wel alle resterende schedels mee naar Groningen nemen.

Vanuit de hoek van de Molenstraat bleek in de twee richtingen een ca. 15 m. lange en ca. 1 m. brede sleuf te zijn gegraven. In de van noord naar zuid lopende sleuf zag Halbertsma

een dwars aangesneden muurfundament van drie grote kloosterstenen dik. In het van oost naar west lopende deel ontwaarde hij twee puinbanen, die loodrecht op het bovengenoemde muurfundament georiënteerd waren.

In zijn dagrapport doet Halbertsma de suggestie dat het genoemde muurrestant behoord zou kunnen hebben tot de zuidmuur van een kerk, terwijl de daarop aansluitende twee muren de restanten zouden kunnen zijn van een ommegang van een kloosterhof.

Vervolgens tekende Halbertsma op een, inmiddels helaas verloren geraakte kadasterkaart de drie muurrestanten in.

De toenmalige Winsumer gemeentebode, de heer Fiat, kreeg de opdracht een kist, waarin diverse vondsten uit de Molenstraat verzameld waren, naar het Archeologisch Instituut in Groningen te sturen. Deze kist is, alweer helaas, tot op heden nooit teruggevonden (zie verder).

Tenslotte vermeldt het rapport nog de vondst van een fragment van een vuurstenen bijl, die in de hoek van de Molenstraat, waar een grote zinker moest worden aangebracht, werd gevonden op 265 cm. diepte. Het fragment zou zijn overgebracht naar het Museum van Oudheden in Groningen. Dit fragment is momenteel onvindbaar.

HERINNERINGEN VAN OUD-WINSUMERS

Op 16 april 1996 publiceerde *Wim Jassies* in het Nieuwsblad van het Noorden een artikel, getiteld 'Op zoek naar het Winsumse Dominicanenklooster', waarin een interview met en een oproep van ondergetekende werd opgenomen. De oproep was gericht aan iedereen die zich iets herinnerde van vondsten in of in de omgeving van de Molenstraat, of breder, in verband met het klooster. Van een viertal oud-Winsumers ontving ik toen reacties. Hun herinneringen blijken in bijna alle gevallen in verband gebracht te kunnen worden met de hierboven genoemde werkzaamheden in en om de Molenstraat.

De heer *P. Kamstra* vertelde mij dat hij een dertigtal jaren geleden, dus omstreeks 1960, betrokken was geweest bij de bouw van een aantal garages aan de westzijde van de Molenstraat, achter de huidige Drogisterij Kamst. Tijdens de graafwerkzaamheden werden verschillende, naar zijn zeggen zeker 5 skeletten aangetroffen. Onbekend is wat er met de skeletten en schedels is gebeurd.

De heer *M. Siegers*, wonend te Delfzijl, vertelde mij via de telefoon dat hij van 1946 tot 1956 als gemeentewerker en tuinier in Winsum actief was. Eind jaren '40 was hij er getuige van dat er tijdens de aanleg van een nieuwe riolering in de Molenstraat diverse schedels, ster- en boogvormige stenen en kloostermoppen te voorschijn kwamen. Een deel van deze en andere vondsten werd toen verzameld en in een kist gedaan, die onder het toeziend oog van de toenmalige gemeentebode, de heer Fiat, naar het Archeologisch Instituut in Groningen werd gezonden. Zoals vermeld is deze kist inmiddels verdwenen.

De heer *J. de Noord* vertelde me dat zijn vader in de jaren '30 (zie boven: 1937-1938?) betrokken was geweest bij het onder de grond brengen van de elektriciteitsvoorziening in de Molenstraat. Uit de gegraven sleuven waren diverse skeletten te voorschijn gekomen. Vader De Noord zou hierover contact hebben opgenomen met dominee Nolle.

De heer *J. Venhuizen* verhaalt hoe hij omstreeks 1937 tijdens de aanleg van een waterleiding tegenover de toenma-

lige Openbare School, nu bibliotheek, diverse schedels heeft gezien, waarmee de jongens van de school toen aan het voetballen zijn geweest.

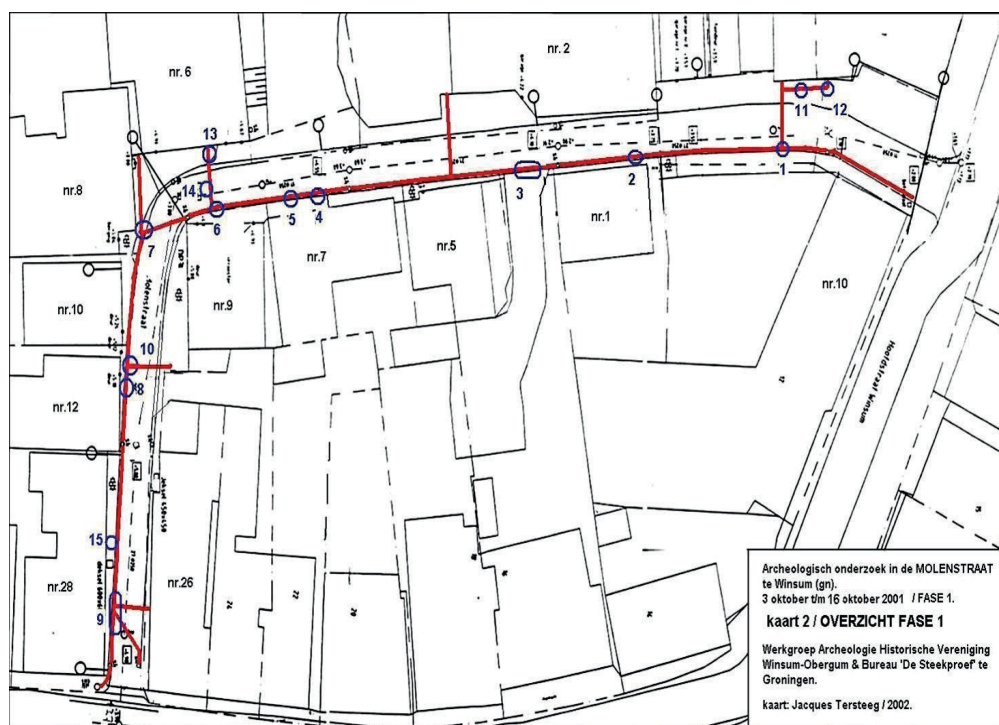
1997: VONDST IN MOLENSTRAAT

In het bovenvermelde dagrapportleiding van archeoloog H. Halbertsma van september 1948 maakt hij melding van het feit dat de heer Speerstra, toentertijd bewoner van het pand Molenstraat 8 (zie kaart perceel 1533), meedeelt dat er in zijn tuin een oude grafsteen zou liggen. Volgens Speerstra zou de vorige bewoner van het huis, slager G. Harkema, de exacte plaats van de steen precies kunnen aanwijzen. Een toen voorgenomen onderzoek vond evenwel niet plaats.

Op grond van deze intrigerende mededeling besloot de werkgroep Archeologie van de Historische Vereniging Winsum-Obergum begin 1997 contact op te nemen met de bewoners van Molenstraat 8, de heer J. Regtien en mevrouw J. Wierenga, met het verzoek toestemming te krijgen voor een nader onderzoek in hun tuin. Nadat deze toestemming was verkregen, verrichtte de werkgroep, gewapend met prikstok, grondboor, meetlint en metaaldetector, op 3 mei 1997 een verkennend onderzoek. In de tuin werd overal veel los puin aangetroffen. Aan de westzijde werd een deel van een van noord naar zuid lopende oude muurfundering op ca. 60-75 cm. diepte aangeprikt. Deze muurfundering was ca. 3 meter lang.

Meer naar het oosten werd tegen de noordkant van de tuin op een diepte van ca. 85 cm. een aaneengesloten plateau van ca. 140 x 210 cm. aangeprikt, dat in oost-westrichting lag (327°).

Nadat toestemming was gevraagd en verkregen van provinciaal archeoloog, de heer H. Groenendijk, om opgraving te doen, toog de werkgroep op 3 mei 1977 aan het werk. De genoemde vroegere bewoner en oud-slager, de heer G. Harkema, was die dag ook aanwezig en wees voor de veronderstelde oude grafsteen een iets meer naar het westen gelegen plek aan, aan de noordzijde van de tuin, dan die welke door de werkgroep tijdens het verkennend onderzoek was aangeprikt. Aan-

Afbeelding 7: Kaartje van gegraven sleuven in Molenstraat

gezien deze plek na nogmaals prikken geen enkel resultaat opleverde, werd besloten het genoemde plateau uit te graven.

Tot ieders verrassing bleek het plateau te bestaan uit een dertigtal plat in verband gelegde, aan de bovenzijde wat afgesletten kloostermoppen van twee verschillende groottes (nl. $7\frac{1}{2} \times 15 \times 30\frac{1}{2}$ en $10 \times 16 \times 32$ cm.). Onder de kloostermoppen werd wederom veel los puin van stenen en dakpannen aangetroffen. Kennelijk waren de kloostermoppen het restant van een middeleeuws straatje of pad.

2001: HERINRICHTING MOLENSTRAAT

Bij schrijven van 8 augustus 2001 maakte het College van B&W van de gemeente Winsum aan de gemeenteraad het voorstel bekend voor de renovatie van verschillende rioleringen in de kom van Winsum, o.a. ook die in de Molenstraat. In samenhang met deze vervanging zouden ook enkele herinrichtingsmaatregelen worden genomen: vervanging van de volledige wegverharding en nutsleidingen (gas, water, kabel).

Ondanks het feit dat de Historische Vereniging Winsum-Obergum er, mede op grond van de boven beschreven vondsten en de archeologische bescherming van het gebied, bij het college op aandrang een gedegen archeologisch onderzoek te laten plaatsvinden, was dit van mening dat er geen archeologische vondsten te verwachten waren, aangezien de aan te leggen riolering op dezelfde diepte en in hetzelfde tracé als de bestaande zou komen te liggen.

Bij uitvoering van het project zou echter blijken dat het oorspronkelijke tracé, alsmede de diepte daarvan, structureel ruimschoots werd overschreden (ca. 300%).

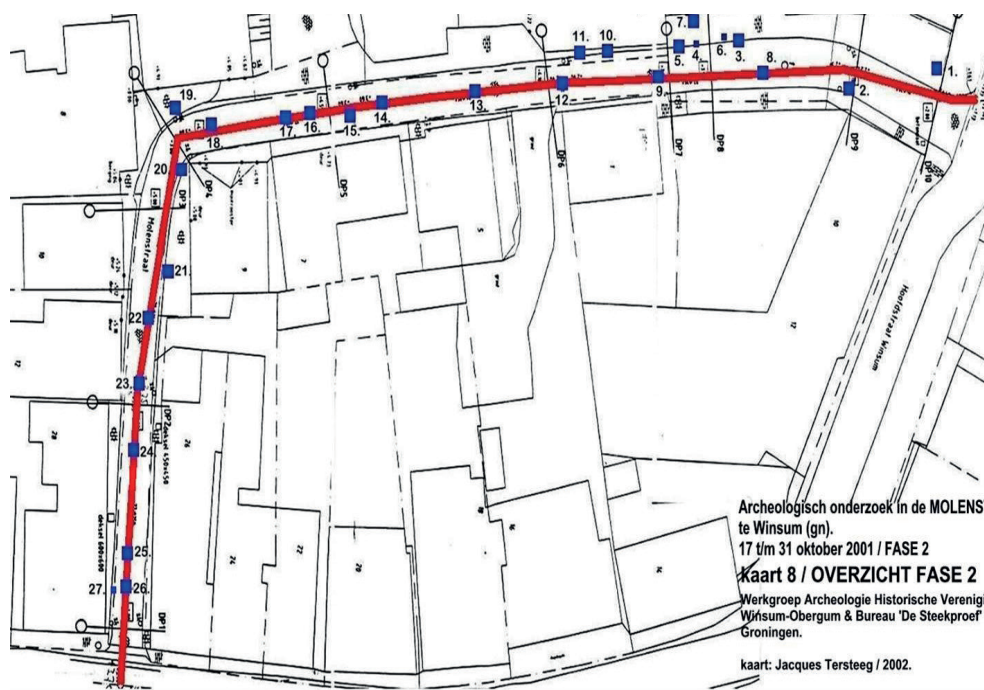
Voorafgaand aan de werkzaamheden vond overleg plaats tussen uitvoerende medewerkers van de gemeente en de werkgroep Archeologie van de Historische Vereniging Winsum-Obergum.

VERLOOP EN UITVOERING

De werkzaamheden voor de aanleg van nieuwe riolering en de herinrichting werden in twee opeenvolgende fasen uitgevoerd. De eerste fase betrof de voorbereiding van de rioleringswerkzaamheden. Men startte met het graven van sleuven (breed ca. 50 cm., diep, variërend van het laagste [280 cm. nap] tot het hoogste punt [485-500 cm. nap] van de Molenstraat van 60 – 120 cm.) ten behoeve van de aansluiting van de nutsleidingen op de afzonderlijke percelen. Op de onderstaande kaart (2) zijn deze sleuven als rode lijnen ingetekend. Op de sleuven zijn met blauwe cirkeltjes de belangrijkste archeologische vindplaatsen 1 t/m 15 aangegeven.

Nadat de genoemde leidingen waren gelegd werden de sleuven opgevuld met wit zand. De uitkomende grond werd afgevoerd naar de gemeentelijke opslag aan de Schouwerzijlsterweg. Tegen het einde van de werkzaamheden van fase 1 was de begeleidende werkgroep Archeologie genooddakt alarm te slaan bij de provinciaal archeoloog, omdat meer en meer het oude tracé werd overschreden en belangrijke vondsten ernstig beschadigd werden. Vanwege de haast die de uitvoerder maakte, was er geen tijd nader onderzoek en metingen te doen. Dankzij de inspanningen van de provinciaal archeoloog, de heer H. Groenendijk en de medewerking van de gemeente Winsum kon tijdens fase 2 gebruikt gemaakt worden van de professionele kennis en begeleiding van het archeologisch adviesbureau De Steekproef uit Groningen, met name in de personen van dhr. Johan Jelsma en mevr. Carolien Tulp.

De werkzaamheden in de tweede fase bestonden uit het verwijderen van de oude bestrating en uitgraven en afvoeren van een ca. 60 cm. diepe bovenlaag over de gehele straatbreedte, van gevel tot gevel. Vervolgens werd de oude riolering uitgegraven en nieuwe buizen en putten gelegd. Nadat alle percelen waren aangesloten werden de sleuven met wit zand gevuld en de straat met steenslag, puin en zand over de gehele breedte verhoogd. Op de afgebeelde kaart (8) is de rioleringssleuf met een dikke rode lijn aangeduid. De belangrijkste archeologi-

Afbeelding 8: Rioleringssleuf Molenstraat met belangrijkste archeologische vindplaatsen

sche vindplaatsen 1 t/m 27 zijn door middel van blauwe vierkantjes gemarkeerd.

MONNIKENWERK IN WINSUM

Het dagverloop van de werkzaamheden en de archeologische vondsten zijn gedetailleerd beschreven en gedocumenteerd in het verslag van het archeologisch onderzoek in de Molenstraat te Winsum¹.

De diverse skeletvondsten werden eveneens gedetailleerd beschreven en, voorzover mogelijk, nader gedetermineerd door Natasja Groen in het kader van een bijvakschiptie bij de vakgroep Archeologie: *Monnikenwerk in Winsum, een fysisch-antropologisch onderzoek*.

De belangrijkste archeologische vondsten en hun locaties, te weten de menselijke skeletresten (zwarte stipjes), graven (zwarte blokjes of kleine open cirkeltjes = vrouwen), diepe puinbanen of restanten van muurfunderingen (donkergrijze banen) en ondiepe puinbanen (lichtgrijze baan) zijn op de onderstaande kaart samengevat.

De op de kaart aangegeven vondsten rechtvaardigen mijns inziens de volgende conclusies:

1. De vondsten van de vele menselijke skeletresten, - Natasja Groen komt in haar onderzoek tot een aantal van tenminste 35 verschillende individuen -, bewijzen eenduidig dat wij in de Molenstraat te maken hebben met de overblijfselen van twee grafvelden/ begraafplaatsen. Alle aangetroffen menselijke resten moeten hier vanaf ca. 1276 tot kort voor omstreeks 1585, de tijd van de verwoesting, afbraak en opheffing van het Jacobijnenklooster ter aarde zijn besteld. De diepte van begraven varieert van 100 cm. tot 160 cm. onder het maaiveld.

2. Alle menselijke skeletresten waarvan de richting van begraven kon worden vastgesteld, lagen in de west-oost richting, d.w.z. de lichamen lagen met het hoofd naar het westen, met

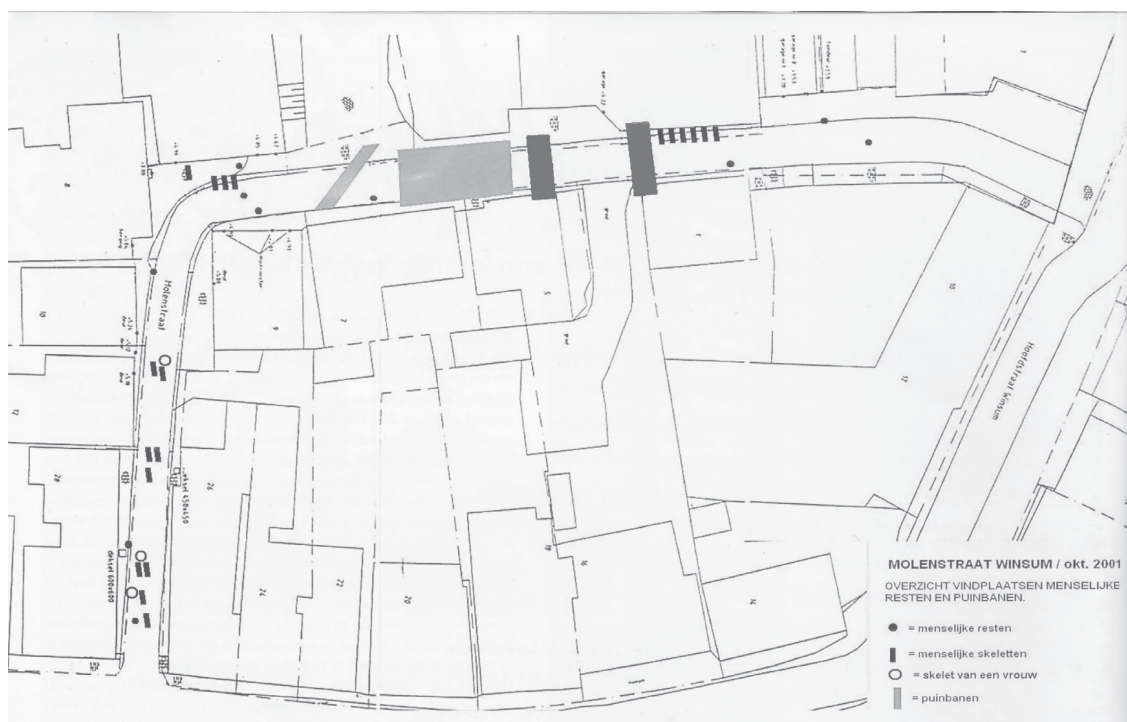
de voeten naar het oosten. Slechts één skelet, nl. dat van de meest oostelijk gelegen vrouw in de oost-west-tak van de Molenstraat, lag oost-west georiënteerd.

3. Tussen Molenstraat nr. 1 en nr. 7 werden vier puinbanen aangetroffen, waarvan er drie in oost-westrichting. Onduidelijk is de van zuid-oost naar noord-west lopende schuine puinbaan voor nr. 7. Tussen de drie oost-west puinbanen werden geen skeletresten aangetroffen. Zeer opvallend is dat de drie banen min of meer samenhang lijken te vertonen met een aantal moderne west-oost lopende perceelgrenzen. Het ene grafveld lag in noordelijke richting van de meest noordelijke puinbaan, het andere in zuidelijke richting ten zuiden van de zuidelijke puinbaan.

4. Direct ten noorden van de oost-west puinbanen werd een rij van zes ingravingen met skeletten in zuid-noord-richting aangetroffen. Voor zover na te gaan waren alle daar gelegen skeletten van mannen. Over de hoofden van deze skeletten is later de stal/schuur van de molenaarswoning gebouwd. Mogelijkerwijs zet dit grafveld zich onder de stal/schuur in westelijke richting voort en sluit het aan op de skeletvondsten die in 1937/1938 en 1948/1949 werden gedaan bij de oprichting van een scheidsmuur tussen de tuin van de molenaarswoning en de nieuw gebouwde manufacturierswoning (nu Bruna), alsmede op de skeletvondsten bij de beide garages in de 60-er jaren gedaan. Onder de skeletten ten zuiden van de zuidelijke puinbaan (en om de bocht in de west-oosttak van de Molenstraat) waren er tenminste drie van vrouwen.

5. De bovenstaande constatering doen vermoeden dat het restant van het grafveld ten noorden van de noordelijkste puinbaan het 'binnenkerkhof', - uitsluitend bedoeld voor monniken -, van het klooster is geweest. Het restant van het grafveld ten zuiden van de zuidelijkste puinbaan, waar ook

vervolg op p.20

Afbeelding 9: Locaties archeologische vondsten

WAAR LAGEN DE KLOOSTERGEBOUWEN?

Binnenkerkhof

Ten noorden van de kloosterkerk zou het binnenkerkhof gelegen kunnen hebben, de plaats waar uitsluitend de mannelijke bewoners ter aarde werden besteld. Dit binnenkerkhof kan zich, deels onder de huidige bewoning, in westelijke richting hebben uitgestrekt, wellicht tot aan en mogelijk tot op het huidige Dorpsplein.

Kloostergebouwen

Indien het binnenkerkhof, zoals hier verondersteld, aan de noordzijde van de kerk heeft gelegen, impliceert dit ook, op grond van de conventies die de dominicanen in acht namen bij de bouw van hun kloosters, dat de eigenlijke kloostergebouwen ook daar gelegen moeten hebben. Min of meer aansluitend op de kerk zouden deze dan te zoeken zijn aan de Hoofdstraat-Winsum nr. 12 en 10 (nu winkel en werkplaats Pol), mogelijk zelfs met inbegrip van nr. 1 (drogistrij) en/of een groot huis dat vroeger een groot deel van het huidige Dorpsplein in beslag nam (zie kaart perceel 149).

Kloostertuinen

De kloostertuinen, naar alle waarschijnlijkheid ommuurd (en omgracht?), kunnen zich dan aan de westzijde hebben aangesloten op het complex van kerk en klooster (kavels 146, 147, 148 en 150).

Jacobijnenhuis

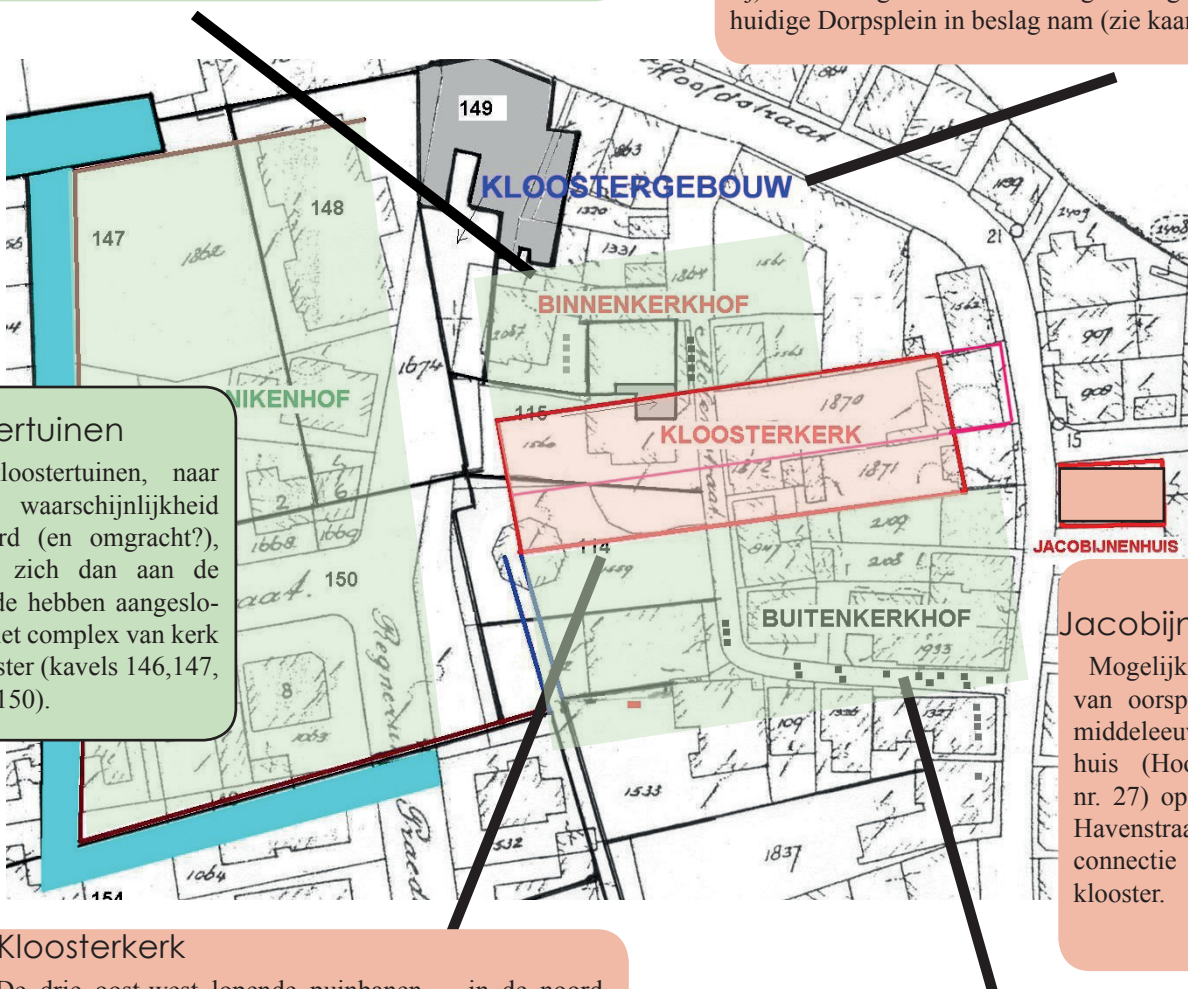
Mogelijk heeft ook het, van oorsprong grotendeels middeleeuwse Jacobijnenhuis (Hoofdstraat-Winsum nr. 27) op de hoek van de Havenstraat nog enigerlei connectie gehad met het klooster.

Kloosterkerk

De drie oost-west lopende puinbanen in de noord-zuidtak van de Molenstraat en de aard van de bouwrestanten zouden erop kunnen wijzen dat wij hier te doen hebben met de funderingsrestanten van twee of drie muren van de kloosterkerk van het Jacobijnenconvent. Zoals reeds opgemerkt, sluiten de ligging en richting van deze puinbanen aan op een drietal recentere oost-west lopende, langgerekte perceelgrenzen, nl. die van de kavels van de huizen en tuinen van Hoofdstraat-Winsum nr. 16 en 18 en die van Molenstraat nr. 5 en ten dele nr. 7. Zoals alle middeleeuwse kerken zal ook de Winsumse kloosterkerk in west-oost richting gebouwd zijn geweest.

Buitenkerkhof

Ten zuiden van de kloosterkerk lag waarschijnlijk het buitenkerkhof, de plek waar mannen en vrouwen, leken dus, die op enigerlei wijze met het klooster en de dominicanen verbonden waren, begraven werden. Hoever het buitenkerkhof zich precies heeft uitgestrekt is moeilijk te zeggen, maar er zijn aanwijzingen dat het zich voortzette in zuidelijke richting.

skeletten van vrouwen aanwezig waren, zou dan het ‘buitenkerkhof’ zijn geweest.

6. De aard van de gedolven bouwrestanten, die zich overigens voornamelijk concentreerden in de noord-zuidtak van de Molenstraat voor de huisnummers 1, 5, 7, 9 en 8, t.w. enkele hele kloostermoppen, diverse muurprofielstenen alsmede een brok van 4 lagen vensterprofielstenen en talrijke middeleeuwse dakpanfragmenten (zgn. monniken en nonnen), wijst er eenduidig op dat hier sprake moet zijn geweest van een kerkelijke/kloosterlijke bebouwing. Het kleine aantal teruggevonden complete kloostermoppen doet vermoeden dat de afbraak van deze bebouwing zeer grondig is geweest.

Afbeelding 10: Een vrijwel compleet skelet met bijvondsten ligt te drogen, nadat het is schoongewassen.

In de volgende aflevering van deze serie wordt verder ingegaan op de (vermoedelijke) architectuur van het klooster.

LITERATUUR

Groen, Natasja, *Monnikenwerk in Winsum (Gr), een fysisch-antropologisch onderzoek*. Bijvaksriptie Archeologie RUG (Groningen 2003)

Tersteeg, Jacques, *Verslag van het archeologisch onderzoek in de Molenstraat te Winsum, fase 1: 3 t/m 16 oktober 2001 fase 2: 17 t/m 31 oktober 2001*, door de Archeologische werkgroep van de Historische Vereniging Winsum-Obergum en De Steekproef, archeologisch onderzoeks- en adviesbureau te Groningen. (Winsum 2 december 2002)

Tersteeg, Jacques, ‘Waar lag nou toch het Dominicanenklooster? Een poging tot lokalisering naar aanleiding van de opgravingen in de Molenstraat (najaar 2001)’, in: *Infobulletin Winshem* 8, nr. 3 (2003) 3-10

Tersteeg, Jacques, *Monnikenwerk in Winsum. Tentoonstelling 2 t/m 30 november 2003. Opgravingen en geschiedenis van het Jacobijnenconvent (1276-1584)* (Winsum 2003)

JOHANNA RIPPERDA, DE VLAM VAN WINSUM

Grote belangstelling was er op 20 juni 2015 voor **Johanna Ripperda, de vlam van Winsum**, een groots historiestuk waarin een periode uit de geschiedenis van Winsum werd verteld vanuit de beleving van de Ripperda's en de gewone Winsumer. De voorstelling vond plaats op het Boogplein. René Thedinga, in Winsum bekend als schrijver van de Nijjoarsviziëde, tekende voor het script van dit spektakel, dat tot bijna middernacht de duizend bezoekers aan de banken gekluisterd hield.

Foto's: Jannie Wicherts, Tineke van der Schoor

Jaarverslag 2014

Guus Frumau

A. LEDENAANTAL

Het aantal contributie betalende leden bedroeg 189 op 31 december. Het ledenbestand vertoonde daarmee een daling van 6,9 % t.o.v 2013. Van deze leden woonden 78 % in de gemeente Winsum. In totaal ontvingen 220 leden, adverteerders en relaties het "Infobulletin Winshem".

B. BESTUURSZAKEN

1. Bestuurssamenstelling

De heren J. Tersteeg en J. Venhuizen zijn dit jaar afgetreden als bestuurslid. In verband met de gezondheidsklachten van de voorzitter, dhr. J.J. Tersteeg, trad dhr. B.J. Haak een groot deel van het jaar op als waarnemend voorzitter.

Roostermatig traden dit jaar af: dhr. C. De Ranitz en dhr B. J. Haak. I.v.m. de dreigende grote bestuursverandering stelden zij zich voor maximaal één jaar herbenoembaar.

Het bestuur vergaderde elke eerste maandagavond van de maand, exclusief de schoolvakanties vanaf 20.00 uur in ons kantoor op de eerste verdieping van het Jacobijnenhuis.

2. Beleid

Het bestuur bleef in 2014 streven naar een fusie met de andere historische verenigingen en kringen binnen de gemeente Winsum. In 2014 werden deze zusterverenigingen hierover zonder succes gepolst. Door de contacten binnen de gemeentelijke erfgoedcommissie is er wel meer samenwerking ontstaan.

3. Kascommissie

De kascommissie werd dit jaar gevormd door mevr. W. Lemstra en dhr J. Sijbolts. De laatstgenoemde is roostermatig afgetreden. In de vacature werd voorzien door de benoeming van dhr H. Zwerver.

C. LEZINGEN

Zoals gebruikelijk werden er in het verslagjaar tijdens de drie ledenvergaderingen in het Zalencentrum De Hoogte de volgende lezingen gehouden:

1. Lezing op 28 januari door de heer E. van der Werff over de kroniek van Sicke Benninge.

2. Lezing op 18 maart door de heer F. Akkerman over "De roem en het leven van Rudolf Agricola".

3. Lezing op 21 oktober door de heer H. Boels over "Groningen in de Bataafs-Franse Tijd, 1795- 1813".

D. ACTIVITEITEN

1. Erfgoedcommissie

Ook dit jaar namen twee bestuursleden, de heren C. de Ranitz en J. Tersteeg, op persoonlijke titel zitting in de erfgoedcommissie van de gemeente Winsum.

2. Beeldbank Groningen en scannen foto's P. Noord

Op verzoek van wijlen de heer Noord werd begonnen met het scannen van de nagelaten fotoboeken. Voor het lenen van de fotoboeken is een bruikleenovereenkomst afgesloten.

Na het scannen worden de foto's op usb-sticks gezet, welke worden overhandigd aan de familie van dhr. Noord. De fotoboeken worden daarna geschonken aan onze vereniging.

3. Open Monumentendag 2014

De opzet van de Open Monumentendag 2014 was ook dit jaar in handen van de gemeentelijke erfgoedcommissie. Het publiek kon in Winsum terecht voor een bezichtiging van het huis Westerstraat nr 1 (ca. 150 bezoekers) en een lezing in de Sjoel Obergum over N.A. de Vries door dhr. R. Visser (ca. 40 bezoekers). De lezing van dhr. J. Tersteeg over de geschiedenis van de horeca in Winsum-Obergum in de Gouden Karper kwam door ziekte te vervallen.

4. Historische wandeling

In overleg met de gemeente Winsum werd de bestaande historische wandeling door Winsum en Obergum herzien. Sinds 18 december 2014 is hiervan een app online. Er zal ook een folder van de wandeling worden uitgebracht.

5. Jacobijnenhuis

De toegankelijkheid van onze werkruimte/archief in het Jacobijnenhuis is ook dit jaar weer slecht bevonden. Er werden besprekingen gevoerd met het bestuur van de Stichting Kinderboek Cultuurbezit Winsum. De Stichting gaat verhuizen naar de voormalige aula bij de Nicolaaskerk in Obergum. Men staat zeer positief tegenover eventuele huisvesting van onze werkruimte/archief op de eerste verdieping van het gebouw en onderlinge samenwerking (expositie, apparatuur e.d.). De intentie is op dit moment aanwezig deze ideeën de komende maanden nader uit te werken en te effectueren.

6. Werkgroepen

Helaas zijn de werkgroepactiviteiten ook in dit verslagjaar sterk teruggelopen.

De redactie van ons Infobulletin, de werkgroep Beeldbank en de werkgroep Scannen fotoboeken van dhr. P. Noord functioneerden goed.

Historische Vereniging Winsum-Obergum

Verslag Algemene Ledenvergadering

24 maart 2015

Guus Frumau

OPENING

Waarnemend voorzitter B.J. Haak opent de vergadering en heet de aanwezigen hartelijk welkom in het bijzonder de heer J.P. Lindenberg. Berichten van verhindering zijn ontvangen van mevr. H. Bolhuis, mevr. T. van der Schoor, dhr. J. Veldman en dhr. J. Tersteeg. Vanwege een ziekenhuisopname kan dhr. Tersteeg niet aanwezig zijn.

MEDEDELINGEN

Op 4 april 2015 zal tijdens de presentatie van Toeristisch Winsum de lancering van de "Historische route door Winsum-Obergum" plaatsvinden.

De foto's uit de 43 fotoboeken van dhr. P. Noord zijn gescand en beschreven door de dames H. Bolhuis en I. van der Molen. Drie beschrijvingen en sticks werden overhandigd aan mevr. Noord.

NOTULEN 18 MAART 2014

Geen van de aanwezigen heeft op- of aanmerkingen op het in het Infobulletin van september 2014 gepubliceerde verslag van de vorige jaarvergadering. Dit verslag wordt goedgekeurd met dank aan de secretaris.

JAARVERSLAG 2014

Na enkele corrigerende opmerkingen van mevr. W. Lemstra werd het gewijzigde verslag goedgekeurd met dank aan de secretaris.

FINANCIEN

Mevr. W. Lemstra neemt het woord namens de kascommissie. Tijdens de kascontrole zijn er geen bijzonderheden of fouten aangetroffen. De boekhouding zag er volgens haar zeer verzorgd uit, zodat tot decharge van de penningmeester en het bestuur kan worden overgegaan. Dit voorstel wordt, met dank aan de penningmeester mevr. I. van der Molen, met applaus door de vergadering aangenomen.

Verder worden de jaarrekening 2014 en de begroting 2015 zonder opmerkingen goedgekeurd, eveneens onder dankzegging aan de penningmeesteresse.

De kascommissie werd dit jaar gevormd door mevr. W. Lemstra en de heer H. Zwerver. Mevr. W. Lemstra is aftredend en wordt hartelijk bedankt voor haar inzet. In haar plaats wordt mevr. H. Bolhuis benoemd.

BESTUURSSAMENSTELLING

Mevr. H. Bolhuis en de heer C. de Ranitz treden onder veel dank roostermatig af. De heer de Ranitz heeft zelfs 20 jaren lang deel uitgemaakt van het bestuur. De voorzitter doet een klemmend beroep op de leden om zich beschikbaar te stellen als bestuurslid, aangezien het bestuur nu nog maar bestaat uit

5 leden, waarvan één lid met langdurig ziekteverlof. Ook zal een kandidaat-voorzitter worden aangetrokken en benoemd.

ERELEDEN

De vergadering stemt met een daverend applaus in met de voordracht van het bestuur de heren J. Tersteeg en J. Venhuizen te benoemen als ereleden. De voorzitter feliciteert dhr. Venhuizen met zijn benoeming als erelid en overhandigt hem een bos bloemen. Dhr. Tersteeg was helaas vanwege zijn ziekenhuisopname afwezig en zal later op zijn huisadres worden gehuldigd.

RONDVRAAG

Hiervan wordt geen gebruik gemaakt. Het huishoudelijk deel van de vergadering wordt vervolgens afgesloten, zodat kan worden overgegaan op de lezing van de heer J.P. Lindenberg van het waterschap Noorderzijlvest.

Wandel door Winsum met uw smartphone

- Download de app *Groningen Routes* in de Google Play Store, bij Toeristisch Groningen.
- Open de app, in de categorie Waddenland vindt u het Historisch Ommetje Winsum.
- De wandeling is 3 km lang.

Pedicura

medisch pedicure

gediplomeerd voetverzorgster

aantekening diabetische voet

aantekening reumatische voet

voetreflexzonetherapeute

massage-therapeute

en stoel shiatsu

fennie braad

nieuwstraat 48
9952 ej winsum

06 - 20 43 78 49

behandeling op afspraak

COMPÈL
COMPUTERS

Alles op het gebied van ICT!

- PC's
- Netwerken
- Reparaties
- Accessoires

Service is ons kenmerk

Het Aanleg 6c
9951 SJ Winsum
T: 0595442619
www.compel.nl
info@compel.nl

*Al bijna een halve
eeuw van Winshems
historie hét adres voor
tapijt ende gordijnen
ende rest*

Hijlkema
VLOEREN EN RAAMDECORATIE

...daarvoor gaat u naar
binnen®

Hoofdstraat W13 te Winsum
0595-444322

Herberg De Gouden Karper,
één van de oudste horecabedrijven van Noord-
Nederland, ademt nog steeds de sfeer van weleer.
U kunt smakelijk en gevarieerd eten in ons eetcafé,
dat 7 dagen per week geopend is.

Herberg De Gouden Karper waar de gast nog koning is.

Hoofdstraat Winsum 5, 9951 AA Winsum, Tel.: 0595 44 14 26

BOUWBEDRIJF

SCHILDERSBEDRIJF

Universeel bouw- en schildersbedrijf waar het hele "bouw- en schildergebeuren"
is ondergebracht in één totaal aannemingsbedrijf voor bedrijf, overheid en particulier.

Vakmanschap is bij ons een waarborg voor kwaliteit!

Het Aanleg 9
9951 SJ Winsum
Tel.: (0595) 49 16 46
Fax: (0595) 49 20 66
Mob.: 06 51 56 66 00

Bouwend Nederland

E-mail: bouwbedrijf@hylmar-diemer.nl
www.hylmar-diemer.nl

**DE NOORD
ELECTRONICA**

De Noord electronica sinds 1890 uw vertrouwd adres voor
Huishoud, Electro en speelgoed
Hoofdstraat Obergum 3 , 9951 AG Winsum Tel. 0595-441 459

Stoffel Winters
SCHOENEN

Hoofdstraat O. 7
Winsum
Tel. 0595-441877

www.stoffelwintersschoenen.nl

DEPRINT

Aandacht krijg je door het te geven

KLEIN EN GROOT FORMAAT PRINTS

PRINT OP PLAATMATERIAAL

GRAFISCHE AFWERKING

CANVAS SCHILDERIJEN

GRAFISCH ONTWERP

PRINT OP TEXTIEL

DRUKWERK

XXL SIGN

Hoofdstraat Obergum 20, Winsum, Tel.: 0595-444 916,
info@deprint.nl www.deprint.nl

Albert Heijn
Winsum

Openingstijden

Maandag	08:00 - 21:00 uur
Dinsdag	08:00 - 21:00 uur
Woensdag	08:00 - 21:00 uur
Donderdag	08:00 - 21:00 uur
Vrijdag	08:00 - 21:00 uur
Zaterdag	08:00 - 21:00 uur
Zondag	12:00 - 17:00 uur